

อ่านความสำคัญของ “มโนทัศน์สิทธิมนุษยชน” ผ่าน “นิทานอุทาหรณ์ เรื่อง การที่ตมจกญัย : นิยายปรัชญาการเมือง”
Read Importance of “Human Right Concept” through “The Curious Enlightenment of
Professor Caritat fable”

ศิวัช ศรีโคงกุล หลักสูตรรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ต.ตลาด อ.เมือง จ.มหาสารคาม 44000
โทรศัพท์: 088 2589230 E-mail: siwach1980@hotmail.com

รูปแบบสุนทรียกรรมทางความคิดซึ่งเปี่ยมจินตนาการ และเข้าใจ
ง่าย” [1]

บทคัดย่อ

สิทธิมนุษยชนเป็นมโนทัศน์ที่สำคัญอย่างยิ่ง บทความนี้
ข้าพเจ้าจะมุ่งวิเคราะห์ว่ามโนทัศน์เรื่องสิทธิมนุษยชนเมื่อเผชิญหน้า
กับ 6 หลักคิดได้แก่ เผด็จการทหาร ประโยชน์นิยม ชุมชนนิยม
กรรมาชีพนิยม เสรีนิยม และเสมอภาคนิยม มโนทัศน์สิทธิมนุษยชน
จะเป็นอย่างไรหรือเข้ากันได้/ไม่ได้อย่างไร ตลอดจน มีข้อจำกัด
อย่างไร โดยข้าพเจ้าเลือกวิเคราะห์จากหนังสือ *การที่ตมจกญัย :
นิยายปรัชญาการเมือง*

คำสำคัญ : สิทธิมนุษยชน , การที่ตมจกญัย

Abstract

Human Right is a crucial concept. This paper
will analyze concept of Human Right from the
standpoint of six doctrines , 1) Militarism 2) Utilitarian 3)
Communitarian 4) Proletarian 5) Libertarian and 6)
Egalitarian, to consider that how Human Right concept
could/could not fit on these doctrines. The Author
analyzes from a novelistic fable, *The Curious
Enlightenment of Professor Caritat*.

Keywords: Human Right, The Curious Enlightenment of
Professor Caritat

1. บทนำ

สิทธิมนุษยชนเป็นมโนทัศน์ที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในเชิง
ทฤษฎีและภาคปฏิบัติต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง บทความนี้
ข้าพเจ้าจะมุ่งวิเคราะห์ว่ามโนทัศน์เรื่องสิทธิมนุษยชนเมื่อเผชิญหน้า
กับ 6 หลักคิดได้แก่ เผด็จการทหาร ประโยชน์นิยม ชุมชนนิยม
คอมมิวนิสต์ เสรีนิยม และเสมอภาคนิยม มโนทัศน์สิทธิมนุษยชนจะ
เป็นอย่างไรหรือเข้ากันได้/ไม่ได้อย่างไร ตลอดจน มีข้อจำกัดอย่างไร
โดยข้าพเจ้าเลือกวิเคราะห์จากหนังสือ *การที่ตมจกญัย : นิยาย
ปรัชญาการเมือง* หนังสือเล่มดังกล่าวได้รับยกย่องเป็นหนังสือ
แนะนำทฤษฎีการเมืองที่เทียบเคียงได้กับนิยายเรื่อง *โลกของโซฟี*
ของ โยสไตน์ กอร์ดอร์ อันเป็นหนังสือแนะนำประวัติความคิด
ปรัชญาตะวันตกที่ขายดีทั่วโลก นอกจากนี้ เกษียร เตชะพีระ ผู้แปล
หนังสือยังฉายภาพหนังสือดังกล่าวอย่างครอบคลุมว่า “*การที่ตมจกญัย*
เป็นนิยายเรื่องปรัมภะที่น่าตื่นตาตื่นใจของยอดนักคิดริเริ่ม
แปลกใหม่ที่ผู้คนหนึ่งของยุคนี้ นิยายเรื่องนี้นำเสนอทศวรรษ
ปรัชญาการเมืองตะวันตกที่ค่อนข้างกว้างขวางครอบคลุม ใน

ภาพที่ 1 : หนังสือ *การที่ตมจกญัย*

2. วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ว่ามโนทัศน์เรื่องสิทธิมนุษยชนเมื่อ
เผชิญหน้ากับ 6 หลักคิดได้แก่ เผด็จการทหาร ประโยชน์นิยม
ชุมชนนิยม คอมมิวนิสต์ เสรีนิยม และเสมอภาคนิยม มโน
ทัศน์สิทธิมนุษยชนจะเป็นอย่างไรหรือเข้ากันได้/ไม่ได้อย่างไร
ตลอดจน มีข้อจำกัดอย่างไร

3. วิธีดำเนินงาน

อาศัยวิธีการอ่านจากหนังสือ *การที่ตมจกญัย* โดยมุ่ง
วิเคราะห์ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก

4. ผลการศึกษา

การที่ตมจกญัย ได้กล่าวถึงเรื่องราวของศาสตราจารย์
นักคิดทางรัฐศาสตร์คนหนึ่งชื่อนิโคลาส การที่ตม โดยเขามีความรู้ทาง
ปรัชญาการเมืองยุคเรือง (Enlightenment) อย่างลึกซึ้ง [2]
เริ่มแรกเขามีชีวิตตามประสาคนคิดนักเขียนโดยทั่วไปในนครแห่ง
หนึ่ง ต่อมาครั้นมีการรัฐประหารโดยกองกำลังทหาร และจัดการ
ปกครองในรูปแบบเผด็จการทหาร เราอาจจะเรียกนครดังกล่าวชื่อ
เสนานคร (militaria) สำหรับการที่ตมแล้ว ชีวิตของเขาเริ่มรู้สึกกังวล
และขมขื่นนอนไม่ค่อยหลับ เมื่อเขาได้ยินถึงข่าวคราวพรรคพวก
นักวิชาการด้วยกันที่ถูกทหารจับกุมตัวไป เขาคิดว่าเวลาของเขาที่จะ
สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมี *เสรีภาพ* คงลดน้อยถอยลงไปทุกที
อย่างไรก็ตาม เขาก็ไม่ได้หลบหนีไปไหน คิดร่ำพังกับตัวเองว่าที่ผ่านมา
เขาเป็นเพียงนักวิชาการ นักประวัติศาสตร์ความคิดและนัก
ปรัชญาการเมือง เขาไม่เคยเข้าไปข้องเกี่ยวกับเรื่องการเมืองใดๆใน
นคร บางทีคนอย่างเขาอาจไม่รู้สึกสำคัญอะไร และผู้ปกครองทหาร
คงไม่ใส่ใจในตัวเขา

เป้าหมายของคณะรัฐประหารคือการต้องการกำจัดกวาด
ล้างกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านการปกครองแบบเผด็จ
การทหารให้สิ้นซาก โดยไม่สนใจว่าจะต้องทุบงบประมาณเท่าใด
พร้อมกับผลิตซ้ำความเชื่อให้สังคมรับรู้ตลอดเวลาว่า *เรากำลังทำ*

สงครามกับผู้ออกการร้าย และจับกุมนักคิดนักวิชาการ เพราะงานของพวกเขานี้อาจจะไป **สร้างแรงบันดาลใจและความหวัง** ให้กับกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหว ฯ นั่นเองว่า ศาสตราจารย์การิทัตเป็นหนึ่งในนักคิดนักวิชาการดังกล่าว ในระหว่างที่ถูกจับกุม การิทัตตัดสินใจถามทหารว่า “ทำไมพวกคุณถึงมาจับผมล่ะ ? ” ขณะที่ทหารตอบกลับมาด้วยหน้าตายด้านว่า “ทำไมพวกเราถึงมาจับคุณล่ะ?” การิทัตรำพึงในใจว่า “คำถามนี้เป็นคำตอบหรือ ? ... รึว่าคำตอบที่ให้นั้นเป็นคำถาม ? คือจะให้การิทัตตอบคำถามตัวเองใช่ไหม ? หรือว่าเจ้าผู้ฝึกกำลังล้อเลียนคำถามของเขา ? แต่ว่ากันไปแล้ว ทำไมเขาถึง ไม่ ควรจะถูกจับล่ะ ? และจะจับเขาทั้งที่ ทำไมต้องมี **เหตุผล** ด้วยหรือ ? ในสนามรบทุกวันนี้ พวกทหารไม่เห็นจำเป็นต้องมี **เหตุผล** อะไรเลย” (น.4)

ต่อมา มีทหารเข้ามาพบและพูดคุยกับเขาในคุก ทหารเริ่มเข้ามาคุยว่าพวกเราเสียใจกับแค้นของคุณ “มันเป็นเพียงคราวเคราะห์” พร้อมกับขอความร่วมมืออย่างจริงจังต่อการิทัต ขณะที่เขากำลังสงสัยว่าความร่วมมือที่วานนั้นคืออะไร ทหารผู้นั้นกล่าวว่า “ศาสตราจารย์การิทัต ความร่วมมือจากท่านจะทรงคุณค่าเหลือประมาณต่อประเทศของท่าน สนามรบเรียกร้องความจริงรักภักดีและความอนุเคราะห์จากท่านในยามบ้านเมืองกำลังประสบความเดือดร้อนมีดমন” การิทัตตัดสินใจถามคำถามเดิมกลับไปว่า “ทำไมพวกคุณจึงจับผม ?”

“ทำไมพวกเราถึงจับคุณ ?” ทหารดังกล่าวตอบเลียนคำถามแบบนกแก้วนกขุนทองก่อนที่จะกล่าวต่อว่า “พวกเราไม่ได้จับคุณ”

“ฉันทำไมถึงมาอยู่ที่นี่ ?” การิทัตถามกลับไป

ทหารดังกล่าวเริ่มตอบกลับไปอย่างมีอารมณ์ว่า “ศาสตราจารย์การิทัต ท่านเป็นคนฉลาดมาก ชอบแล้วที่ท่านได้รับการยกย่องสดุดีถึงปัญญาความรู้ของท่านในสนามรบ จวบจนถึงบัดนี้ท่านถูกจำคุกให้คิด แต่กระนั้นก็ดูเหมือนว่าท่านจะไม่เข้าใจว่าความคิดของท่านสำคัญเพียงใด” ทหารดังกล่าวเปรยถึงวัตถุประสงค์ว่าการิทัตกำลังถูกจำคุกให้คิด/ให้ทำ แม้การิทัตยังงุนงงว่าถูกจำคุกให้คิด/ให้ทำ คืออะไร

การิทัตพยายามอธิบายว่าสิ่งที่เขาทำมาตลอดคือการเป็นนักวิชาการ ไม่ได้ข้องเกี่ยวกับโลกภายนอกใดๆ เขาจึงตอบกลับไปอย่างซื่อๆว่า “แต่ผมเป็นนักวิชาการยุคเร่ร่อน” ทหารผู้นั้นตอบอย่างรำคาญว่า “ไม่มีไฟมันก็ยอมไม่สว่างแจ้ง...เรากำลังทำสงครามอยู่นะครับศาสตราจารย์ สังคมของเรากำลังถูกบ่อนทำลายด้วย**ทรศนะมองโลกในแง่ดี** แล้วท่านก็คอยหนุนช่วยปลอบขวัญศัตรูแห่งชาติของเรา”

สิ่งที่ทหารหมายถึงคืองานวิชาการแต่ละชิ้นของการิทัตเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวที่ต่อต้านรัฐบาล เพราะงานวิชาการของเขาสร้างความหวังและมองโลกในแง่ดี ตลอดจนอยู่บนฐานของอุดมคติ ทั้งนี้ ทรศนะมองโลกแบบมีความหวัง มีความคิดริเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นศัตรูอย่างยิ่งต่อระบอบเผด็จการทหารที่ต้องการให้ทุกสรรพสิ่งหยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหวไปในทางต่อต้านขัดขืนต่อตัวระบอบนั่นเอง ทหารดังกล่าวจึงบอกการิทัตไปว่าเขาต้องการรายชื่อผู้ที่เข้าร่วมในกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวฯ ทั้งหมด ในกรณีที่มีการิทัตพอจะรู้อ่าง เขายังต้องการให้การิทัตออกแถลงการณ์ลงนามว่าการิทัตได้ละทิ้งทรศนะมองโลกในแง่ดีแล้ว และต้องการให้การิทัตประกาศลงนามแสดงเจตจำนงว่าจะไม่

อรรถาธิบายความคิดมองโลกในแง่ดีหรือร่วมมือกับพวกมองโลกในแง่ดีอีกตลอดไป (น.14) การิทัตยังปฏิเสธที่จะทำตาม

ความพยายามของทหารยังคงไม่ย่อท้อแต่อย่างใด ทหารคิดว่า หากสร้างทำดี พูดคุยด้วยดี เอาอกเอาใจต่อการิทัต การิทัตอาจจะทำตามข้อเสนอได้ และทหารได้นำตัวเขาไปตัดแวนใหม่เพื่อจะได้มองเห็น ขณะที่การิทัตกลับคิดเสมอว่าที่ผ่านมาเขาไม่ได้ทำอะไรเป็นภัยเลย เขาทำหน้าที่แค่คิดเขียนหนังสือวิชาการเท่านั้น ระหว่างที่เขาถูกนำตัวไปตัดแวน เขาหันไปเจอทหารหนุ่มคนหนึ่ง เขาตกใจอย่างยิ่งเพราะทหารหนุ่มคนนั้นเป็นอดีตนักศึกษาของเขาที่มหาวิทยาลัย ทหารคนนั้นชื่อจัสติน จัสตินเป็นสายลับของขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลที่เข้ามาทำงานให้กับทหาร เพื่อที่จะรู้ข้อมูลภายใน จัสตินกล่าวกับการิทัตว่า “เราจะเสียเวลาไม่ได้ เราอาจถูกรบจนเมื่อใดก็ได้ เรากำลังวางแผนพาคุณหนี ผมจะอธิบายรายละเอียดให้ฟังในวันพรุ่งนี้ ตอนนี้ทำตัวเหมือนเดิมไปก่อน...”

วันต่อมาจัสตินมาหาการิทัตแต่เช้าพร้อมบอกว่ากำลังจัดการเรื่องเอกสารปลอมให้การิทัต และชื่อปลอมที่การิทัตจะต้องใช้ต่อไปคือชื่อ ดร.แพนกลอส [3] การิทัตถามจัสตินไปตรงๆว่าทำไมถึงมาช่วยเขาให้หนีออกไปจากที่นี่ สิ่งที่จัสตินจะตอบจากนี้ไปเป็นการดำเนินเรื่องผจญภัยครั้งสำคัญของหนังสือ *กาทริตผจญภัย* เลย์ทีเดียว จัสตินตอบว่า

“ผมขอบอกคุณตามตรง เราไม่ได้ช่วยคุณ คุณต่างหากที่ต้องช่วยเรา เรากำลังส่งคุณไปอีกประเทศหนึ่ง ภารกิจของคุณคือแสวงหาเหตุผลมารองรับทรศนะมองโลกในแง่ดี ไปหาวิถีชีวิตที่ให้ความหวังกับประชาชนของเรา ถ้าเกิดคุณไม่พบสิ่งที่เราค้นหาในประเทศหนึ่ง คุณต้องออกเดินทางต่อไปประเทศอื่นประเทศแล้วประเทศเล่าจนกว่าจะบรรลุภารกิจของคุณ เราหวังพึ่งคุณ คุณเป็นความหวังเดียวของเรา...เราต้องการให้คุณหาโลกประเสริฐสุดที่เป็นไปได้ให้กับเรา” (น.24-25)

การิทัตถามกลับไปว่าทำไมจัสตินถึงเลือกเขา จัสตินอธิบายว่า “เพราะคุณเป็นตัวละครให้เราเกิดทรศนะมองโลกในแง่ดี แต่กระนั้น คุณก็ไม่เคยรับผิดชอบต่อมันอย่างจริงจังเลย คุณให้ความหวังเรา แต่คุณไม่เคยคิดเลยว่ามันเป็นภาระของคุณที่จะสวดสวดคุณแลด้วยว่าความหวังนั้นมันชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ คุณไม่มีความคิดต่างๆเสมอมา คุณตื่นเต้นกับมัน หลงเสน่ห์มัน เวลาคุณบรรยาย คุณทำให้เราพลอยรู้สึกว่าคุณคิดเหล่านี้โลดเต้นมีชีวิตชีวาขึ้นมาด้วย คุณสอนเราว่าประวัติศาสตร์ความคิดนั้นอาจเป็นการผจญภัยอันยิ่งใหญ่ได้”

การิทัตรับฟังไปพร้อมกับคิดฟุ้งว่านี่เราทำไปได้นขนาดนี้เชียวหรือ จัสตินถึงรู้สึกมุ่งมั่นกับเนื้อหาที่เคยบรรยายในมหาวิทยาลัยได้ขนาดนี้ จัสตินยังกล่าวเสริมอย่างสำคัญอีกว่า “คราวนี้เรากำลังเสนอที่จะส่งตัวคุณไปผจญภัยครั้งยิ่งใหญ่ คุณเคยบรรยายให้เราฟังเกี่ยวกับบรรดานักคิดยุคเร่ร่อนและผู้พากษ์วิจารณ์นักคิดเหล่านั้น แล้วถึงความคิดของพวกเขาว่าสังคมน่าจะเป็นเช่นไร รวมทั้งโลกในจินตนากรรมของพวกเขา เราต้องการรู้ว่าการดำรงชีวิตอยู่โดยยึดหลักความคิดดังกล่าวในโลกแห่งจินตนากรรมที่วานนั้นมันหมายถึงอะไร เราต้องการให้คุณให้การศึกษาเราจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ศาสตราจารย์การิทัต เราหวังพึ่งคุณให้ทำรายงานบอกเราว่าบรรดาความคิดสุดรักแสนหวงของคุณนั้นมันกลายออกมาเป็นยังงั้นในความเป็นจริง ยังมีอะไรเหลืออยู่บ้าง ? เราต้องการรู้ที่เราพอหวังอะไรได้บ้าง”(น.25)

การติดตามจิตตินว่าต้องการให้เขาไปไหน จิตตินตอบไปว่ายังไม่อาจบอกเรื่องนี้ได้ แต่ขอให้การติดตามพร้อมที่จะหนีทุกเมื่อโดยจะนำการติดตามไปยังสนามบินเพื่อมุ่งไปสู่นครอื่นๆ เพื่อหวังว่าจะพบเจอนครที่ประเสริฐที่สุดเพื่อการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ ขณะที่บทสนทนาใกล้จบลง การติดตามได้ขบใจจิตติน แต่จิตตินยังกล่าวซ้ำอีกว่า “เราคาดหวังให้คุณออกมาจากชอกหลืบวิชาการ ศาสตราจารย์ ให้คุณเป็นข้ามนักปราชญ์นั้นออกมาเสีย ผมคาดหวังที่จะได้รับรายงานความก้าวหน้าจากคุณเป็นประจำ...”

การไปหาสังคมการเมืองที่ดีที่สุดของการติดตามเป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้นเป็นอย่างยิ่ง และแน่นอนว่าไม่ใช่เรื่องง่าย คำถามดังกล่าวถูกหยิบยกเสมอในปรัชญาคลาสสิกตั้งแต่ความคิดของโสเครตีสมาถึงโทมัส มอร์ ดังนั้น การติดตามนี้ของการติดตามจึงนับว่าเป็นภารกิจทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ขณะที่การติดตามยังอยู่ในสนามนคร ความพยายามของทหารยังไม่บรรลุผลให้การติดตามทำตามข้อเสนอของพวกเขา ทหารยังต้องหาวิธีใดวิธีหนึ่งมาโน้มน้าวการติดตามอีกเป็นแน่

ไม่ผิดคาดแต่อย่างใด กลุ่มผู้ปกครองทหารได้เชิญบาทหลวงผู้เคร่งครัดในศาสนาคริสต์เข้ามาคุยกับการติดตามเพื่อเกลี้ยกล่อมให้เขาเลิกและเลิกยุ่งกับทรศณะมองโลกในแง่ดี ควรอยู่กับโลกอย่างที่มันเป็น อย่าไปคิดถึงโลกที่มันควรจะเป็น บาทหลวงคุยกับการติดตามเป็นเวลานาน พร้อมกับตักเตือนว่า “ศาสตราจารย์การติดตาม ศรัทธาและความหวังของเธอเป็นพยานยืนยันว่าเป็นมฤตยูจิต ... แต่ฉันเกรงว่ามันล้วนแต่ตั้งไว้ผิดที่ผิดทางทั้งเพ เธอมีศรัทธา ความหวัง และกุศลจิตต่อธรรมชาติมนุษย์ที่ไม่คู่ควรกับมันเลย ก็เธอจะปฏิเสธได้อย่างไรว่าไม่มีความชั่วร้ายอันใดที่ไม่อยู่ในวิสัยมนุษย์จะกระทำ ว่ามนุษย์นั้นเป็นสัตว์โลกที่น่าทุเรศครั้งเกลียดและดูหมิ่นถีนไถ่แล่นยิ่งนัก มิคุ้มค่าแก่การเสียสละให้แต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่คุ้มที่เธอจะมาเสียสละตัวเองให้ในนามของยูเครนอันเป็นที่รักของเธอแน่ๆ มิใช่หรื ”

ถ้อยคำดังกล่าวสร้างความอึดจรรยาให้ต่อการติดตามอย่างยิ่ง เขาไม่นึกว่าเป็นคือปกติวิสัยที่ออกมาจากปากของบาทหลวง แต่เขาก็ตอบกลับไปด้วยทรศณะมีความหวังว่า “แน่นอน ผมเห็นด้วยว่าเดี๋ยวนี้เรารู้แล้วว่ามนุษย์นั้นสามารถไผ่ต่ำจวมดิ่งลงสู่เบื้องลึกถึงระดับที่แม้แต่จินตนาการซึ่งคลั่งไคล้ที่สุดของคริสต์ศตวรรษที่ 18 ก็นึกคิดไปไม่ถึง แต่เมื่อรู้อย่างนี้แล้ว จะให้เราทำอะไรละ ? ให้มองดูพวกเขามลึกลงไปในปลักถมนันโสโครกโสภณอีกกระนั้นหรือ ? ให้หันหลังแผ่นหนีไปยังสระอันสะอาดปลอดภยันยังงั้นใช้ไหม ? หรือเราควรจะช่วยยกระดับพวกเขาขึ้นมาทั้งแบบทีละคนและรวมหมู่ โดยอาศัยการกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูอบรมสอนต่อสาธารณะ สร้างสถาบัน ราษฎร์ธรรมณ...” (น.35) การติดตามยังไม่ทันจบ บาทหลวงก็พูดแทรกตัดบทพร้อมกับบ่นพึมพำในความดื้อและไม่ยอมเชื่อฟังของการติดตามพร้อมกับเดินออกไปอย่างอารมณ์เสีย

เห็นได้ชัดว่าชีวิตของเสนานครที่เป็นไปตามแนวคิดเผด็จการทหารต่างต้องการให้ประชาชนคิดเป็นไปตามรัฐบาลเท่านั้น ประชาชนไม่ควรมีสิทธิและเสรีภาพใดๆ นอกไปจากทำตามคำสั่งของรัฐ ข้าราชการหรือความคิดปรัชญาเป็นบ่อนทำลายเสรีภาพของการปกครอง เพราะไปทำให้ประชาชนมีข่าวสารเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่มีความหวังที่คิดจะเปลี่ยนแปลงมากขึ้น ดังนั้น การปิดกั้นข้อมูลจึงเป็นเรื่องสำคัญ ระบอบเผด็จการต้องการให้ประชาชนภักดีและเชื่อฟัง โดยพยายามผลิตซ้ำให้ประชาชนรู้ว่าตอนนี้บ้านเมืองไม่สงบ มีศัตรู มีผู้ก่อการร้าย กล่าวคือ มีการผลิตซ้ำ

ความกลัวและความไม่มั่นคงให้ประชาชนทราบตลอด ประชาชนจะได้อำนาจมาให้รัฐบาลปกครองได้อย่างเต็มที่ ตลอดจน ผู้ปกครองยังพยายามนำผู้เสมือนมีศีลธรรมในระบอบ ไม่ว่าจะเป็พระบาทหลวง นักวิชาการมีชื่อเสียง ผู้หลักผู้ใหญ่ ฯลฯ มาดองย้าให้ประชาชนยอมรับต่อระบอบการปกครองที่เป็นอยู่ ไม่ควรคิดลุกฮือหรือต่อต้านใดๆ คำว่า “เหตุผล” ในเรื่องใดก็ตาม หากเล็งได้เป็นดี เพราะเหตุผลของประชาชนอาจจะเป็คนละชุดกับเหตุผลของรัฐ และรัฐจะมีหรือไม่มีเหตุผลก็ไม่ได้เป็เรื่องสลักสำคัญใดๆ เพราะความเป็นระบอบระเบียบเป็เป้าหมายสูงสุดที่สำคัญกว่า สิ่งที่รัฐบาลบอกประชาชนให้คิดเสมอคือ ควรพอใจกับสิ่งที่เป็นอยู่ อย่าไปคาดหวังถึงสิ่งทีควรจะเป็นนั่นเอง

ประโยชน์นุคร (utilitaria)

ในเวลาต่อมา แผนของจิตตินก็ประสบความสำเร็จ เขาสามารถช่วยการติดตามให้ออกไปจากเสนานครได้ โดยกำลังจะไปนครใหม่ที่ชื่อว่า ประโยชน์นุคร (utilitaria) ซึ่งมีการปกครองเป็นไปตามแนวคิดประโยชน์นิยมของนักคิดคนสำคัญนั่นคือ เจริม เบนแธม [4] (Jeremy Bentham ,1748-1832) ประโยชน์นุครเป็ดินแดนแรกในการกิจแสวงหาโลกที่ดีที่สุดของการติดตาม คำขวัญประจำชาติของประโยชน์นุครที่บัญญัติโดยเจริญ เบนแธมคือ “ประโยชน์สูงสุดมากที่สุดของคนจำนวนมากที่สุด” ถ้าทุกอย่างเป็ไปได้ด้วยดี การติดตามอาจจะเป็หนึ่งของคนจำนวนมากที่สุดก็ได้ ชาวประโยชน์นุครทั้งหมดดูเหมือนจะเห็นด้วยกับหลักการประการหนึ่งคือหลักการที่ว่าของสำคัญคือสิ่งที่ “นับ” ได้ เมื่อเผชิญกับคำถามที่ว่า “จะทำอะไรดี?” พวกเขาจะเปลี่ยนแปลงไปสู่คำถามที่ว่า “ทางเลือกใดจะก่อให้เกิดยอดจำนวนของอรรถประโยชน์สูงสุด?” เพราะฉะนั้น ทุกคนจึงถือว่าเครื่องคิดเลขขนาดกระเป่าเป็สิ่งที่ล้ำค่าและต้องพกติดตัวตลอดเวลา ประโยชน์นุครมีเมืองหลวงชื่อว่า คณิตบุรี อุปมาอุปมัยได้ว่าการคำนวณเพื่อให้อรรถประโยชน์เป็หลักสำคัญของคนนี้ และประโยชน์ในที่นี้จะต้องเป็ประโยชน์ในเชิงรูปธรรม ไม่ใช่ประโยชน์ทางนามธรรมหรือทางจิตวิญญาณแต่อย่างใด ในประโยชน์นุครมีพรรคการเมืองอยู่ 2 พรรค ได้แก่ พรรคทำ และพรรคกฎ สองพรรคนี้แตกต่างกันตรงที่พรรคทำส่งเสริมให้ทุกคนใช้เครื่องคิดเลขในทุกโอกาสเท่าทีจะเป็นไปได้ ในขณะที่พรรคกฎไม่สนับสนุนให้ทำเช่นนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องคิดเลขทุกวันทุกครั้ง เพราะประชาชนควรดำเนินชีวิตตามหลักที่บรรดาเทคโนโลยี แครต ข้าราชการและตุลาการ อาศัยเทคนิค ทักษะ ความรู้ทีเหนือกว่าได้กำหนดไว้แล้ว ดังนั้น เราจึงควรฟังคนเหล่านี้ซึ่งเป็ผู้นำหนควิถีการปฏิบัติ ความประพฤติของชีวิตเรามากกว่าทีเราจะคิดเองตัดสินใจเอง อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 พรรคต่างมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อประโยชน์สูงสุดและประโยชน์ทีนับได้ของคน

ในระหว่างทีการติดตามลอกจากเครื่องบิน อุปสรรคสำคัญคือเขาจะตอบคำถามเจ้าหน้าที่ด้านตรวจคนเข้าเมืองอย่างไรเพื่อเขาจะสามารถเข้าประเทศได้ เจ้าหน้าที่ทีด้านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งเป็สุภาพสตรีตั้งคำถามต่อการติดตามว่า “ดูเหมือนว่าเคยเขียนหนังสือและบทความมา” “ใช่ครับ” การติดตามตอบ “มันหนักเท่าไร”

แม้จะงุนงงกับคำถาม แต่การติดตามก็คิดในใจว่านี่หมายถึงเกียรติคุณทางวิชาการของเขามิ่หนักแค่นั้นใช่หรือไม่ คิดถึงว่าจะตอบไปแบบถ่อมตัวหรือไม่ถ่อมตัวดี ทันใดนั้น เจ้าหน้าที่ถามว่า “กี่กิโล?”

เมื่อประโยชน์ของคนอยู่บนฐานของการนับได้เป็ตัวเลข ในที่นี้จึงลำบากเพราะไม่รู้จะนำบทความหรืองานวิชาการทีเคยทำ

มาตลอดมาใส่ตาซึ่งวัดได้อย่างไร การตัดสินใจคิดในใจว่าตอบเป็นตัวเลขแบบมั่วๆไปดีกว่า เพราะถ้าตอบว่าไม่รู้ เขาอาจจะถามว่า **ขาดประสิทธิภาพ**ไปก็ได้ “**สิบสามกิโลกรัม**”

“พิมพ์มาแล้วกี่เรื่อง ?”

แน่ล่ะว่าการพิมพ์ไม่ได้แน่ เขาจึงตอบแบบเตาๆไปว่า “หนึ่งร้อยเก้าสิบสามเรื่อง” “อัตราการผลิตล่ะ ?” “ตอนนี้เดือนละห้าชิ้น แต่ผมกำลังหาทางเพิ่มมันอยู่”

“คุณเคยผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาของคุณมาใช้ไหม ?”

“ใช่ครับ”

“กี่คน ?”

คำถามนี้ยุ่งยากที่จะนับจำได้จริงๆ การที่ตอบแบบมั่วๆว่า “สองพันกับอีกสามคน”

เมื่อการบันทึกข้อมูลของการพิมพ์เสร็จสิ้น ดูเหมือนว่าเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองจะพอใจในผลผลิตของการพิมพ์ หลอนบอกว่า “**ตั้งที่คุณทราบแล้วว่าเป้าหมายของเราในประโยชน์นั้นคือการเพิ่มอรรถประโยชน์ให้สูงสุดและคุณอาจจะมีความรู้การอย่างสำคัญต่อการนี้ได้ แม้ว่าเราจะไม่แน่ใจก็ตาม**”(น. 58-59) จากนั้นการที่ตอบคุณหลอน พร้อมกับบอกว่า “**ผมสำนึกในบุญคุณคุณครั้งนี้มากเลยครับ**” การที่พูดกล่าวออกมาอย่างเป็นกันเอง แต่หลอนก็ทำหน้าที่งานจนวายพร้อมกับถามว่า “**คุณทำอะไรนะ ?**” การที่ตอบว่า “**สำนึกบุญคุณคุณมากครับ**” คราวนี้หลอนยิ่งสับสนเข้าไปใหญ่ หลอนถามว่าสำนึกบุญคุณมันคืออะไร มันหมายความว่าอย่างไร การที่ตอบกลับไปว่า “**คือผมหมายความว่า...ผมรู้สึกตื้นตันใจคุณนะครับ**” หลอนก็ยิ่งกว่ายิ่งงมงายกว่าเดิมเสียอีก หลอนยังถามว่า “**แล้วที่ว่ามันคืออะไรล่ะ**”(น.60)

จากข้างต้น การที่ตอบจะเข้าใจผิดไปว่าที่สุภาพสตรีอนุญาตให้เขาเข้าเมืองได้ เป็นเพราะความใจดีของหลอน การที่ตัดสินใจขอบคุณและสำนึกบุญคุณ จริงๆแล้วคำว่าขอบคุณและสำนึกบุญคุณเป็นศัพท์ที่ไม่มีในพจนานุกรมของนครนี้ การที่เข้าเมืองได้เพราะตัวเลขที่เขาอ้างมาในการทำงานวิชาการมันอยู่ในระดับมีประสิทธิภาพและถูกเชื่อว่าเมื่อเข้าเมืองจะทำประโยชน์กับนครได้ต่างหาก หลังจากการที่เข้าเมืองแล้ว การที่ดื่มเพื่อนคนหนึ่งที่มารับและอธิบายความเป็นไปในนครให้เขาฟัง เพื่อนคนนี้ชื่อ เกรกอรี วงศ์เพิ่มสุด [5] เกรกอรีซึ่งบรรพการที่ดัดระเวนเที่ยวในเมืองพร้อมกับนำเสนอสิ่งที่ดีของนครว่า **ความสำเร็จในประโยชน์นครเป็นเรื่องส่วนรวม แต่ความล้มเหลวของเราเป็นเรื่องปัจเจกบุคคล** ประโยชน์นครอยู่ในระบบที่ถือเอาคุณงามความดีเป็นหลัก โดยคุณงามความดีที่ว่าคือการอุทิศคุณูปการให้บังเกิดผลดีต่อส่วนรวม ปัจเจกบุคคลที่ล้มเหลวนั้นเป็นเพราะพวกเขาอุทิศคุณูปการแก่ส่วนรมน้อยกว่าคนอื่น การที่ถามว่าแล้วปัจเจกบุคคลผู้ที่ไม่ถูกใส่ใจเพียงแค่มองว่าตนทำประโยชน์ได้น้อยกว่าผู้อื่นจะไม่เจ็บแค้นหรือ เกรกอรีกล่าวว่าในพจนานุกรมของประโยชน์นครไม่มีคำนี้ นั่นหมายถึง ปัจเจกบุคคลผู้นั้นจะเจ็บแค้นไปทำไม พวกเขาต้องโทษตัวเองเสียมากกว่าและควรโทษตัวเองเท่านั้น

นอกจากนี้ ในประโยชน์นครมีอัตราฆ่าตัวตายสูงมากสาเหตุส่วนหนึ่งเพราะความตึงเครียดกดดันที่บีบบังคับให้ปัจเจกบุคคลต้องคาดคะเนความสามารถและศักยภาพออกมาให้เต็มที่เพื่อเป็นประโยชน์และไม่เป็นภาระต่อสังคม “**แต่อัตราฆ่าตัวตายสูงอาจจะสร้างคุณูปการให้แก่ยอดความสุขโดยรวมก็เป็นได้ ถ้าหาก**

การฆ่าตัวตายกระจายออกไปในกลุ่มชนต่างๆอย่างเหมาะสม คุณไม่เห็นด้วยหรือ ?”(น.69) เกรกอรีมีมุมมองเช่นนี้

ขณะนั้นในประโยชน์นครกำลังถกเถียงกันเรื่องการทำให้แท่ง การที่ถามเกรกอรีว่า “**บอกฉันที่ว่าพรรคไหนสนับสนุนสิทธิในการเลือกและพรรคไหนสนับสนุนสิทธิในการมีชีวิต ?**” [6] แม้จะเหนื่อยใจกับคำถามไม่เข้าท่าของการพิมพ์ แต่เขาก็ใจดีอธิบายให้การพิมพ์ว่าศัพท์แสงเรื่องสิทธิที่การพิมพ์ใช้เป็นศัพท์ที่ล้าสมัยซึ่งคนประโยชน์นครไม่รู้จัก/ไม่ควรคุณค่าที่ต้องสนใจ ศัพท์ที่เคยเป็นที่นิยมในศตวรรษที่ 17-18 ตอนที่จอห์น ล็อก (John Locke, 1632-1704) เคยกล่าวว่าทุกคนมีกรรมสิทธิ์ในร่างกายของตนเองซึ่งถือว่าเป็นสิทธิโดยธรรมชาติ เกรกอรีหันไปทางการพิมพ์พร้อมกล่าวเสริมว่า

“**คุณเห็นมั๊ย เราไม่มีแนวคิดเรื่องสิทธิ และแน่นอนว่าย่อมไม่มีแนวคิดที่หักทักกันไปเองว่าเป็น ‘สิทธิโดยธรรมชาติ’ หรือ ‘สิทธิมนุษยชน’ อะไรเทือกนั้น ซึ่งแม้แต่จะยกเลิกก็ยังไม่ได้เลย เบนแธมเคยบ่นว่าเรื่องพวกนี้ยุ่งยากเดือด คุณจำได้ไหมนิโคลาส เบนแธมเขียนไว้ว่า ‘ไม่มีสิทธิใดไม่พึงยกเลิก เมื่อการยกเลิกมันอำนวยความสะดวก’**” ไอ้ ‘สิทธิที่เป็นของมนุษย์โดยธรรมชาติ และไม่มีใครประสิทธิ์ประสาทให้ได้’ นั้น เบนแธมถือว่าเป็น ‘ว้ายร้าย’ และ ‘ความคิดเหลวไหลอันตราย’ และคิดว่าว่าการยกเลิกสิทธิพวกนี้เพื่ออำนวยความสะดวกจะกระทำมิได้นั้น เขาประกาศว่ามันเป็น ‘**ความคิดเหลวไหลที่ตั้งอยู่บนไม่ต่อขา**’ ” (น.75)

สำหรับประโยชน์นครแล้ว **สิทธิของมนุษย์ ไม่ได้มีคุณค่าสำคัญอะไร และรัฐสามารถกำจัดใครก็ตามออกไปได้ หากว่าการกำจัดนั้นเป็นประโยชน์ต่อนคร** แม้แต่นายกรัฐมนตรีของนครนี้ก็กล่าวอ้างว่า “**มันไม่มีหรอกไอ้สิ่งที่เรียกว่า บุคคล เราต้องจัดความคิดพันยุคนั้นสมัยอย่าง ‘เอกลักษณ์ของบุคคล’ ‘ศักดิ์ศรีของบุคคล’ และ ‘บุรณภาพของบุคคล’ ทั้งเสีย ประชาชนเป็นแค่ผู้ผลิตและผู้บริโภคสรรพประโยชน์เท่านั้นเอง**” (น.92) การที่ตัวยกตัวอย่างผู้บริสุทธิ์ 6 คน ที่ถูกจำคุกมาเป็นเวลานาน แต่พวกเขาอุทธรณ์คำพิพากษา แทนที่ผู้พิพากษาจะมองประเด็นเรื่องความถูกผิดของผู้คนเหล่านั้น กลับมองเพียงว่า หากนำคดีดังกล่าวมาตัดสินใหม่ ภาระที่เพิ่มเพียงจะเกิดขึ้น รวมถึง หากตัดสินได้ว่าคนเหล่านั้นไม่มีความผิด ศาลต้องไล่เบี้ยไปถึงกระบวนการก่อนหน้านี้ เพื่อนำเจ้าหน้าที่ที่ผิดมาลงโทษ การทำเช่นนี้มีแต่จะส่งผลไม่คุ้มค่า ฉะนั้น จึงตัดสินว่าผู้คนเหล่านั้นมีความผิดไปแทน จะได้ไม่ต้องสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน จะเห็นได้ว่า ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนจึงเป็นการที่ประชาชนต่างดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางความไม่แน่นอน (hazard) เพราะไม่มีใครรู้ว่าตัวเองจะกลายเป็นเหยื่อหรือถูกบงการชั่วร้ายเมื่อไร เพื่อแลกกับประโยชน์สูงสุดในนคร ความคิดข้างต้นของเบนแธมทำให้รับรู้ได้ว่า สิทธิในชีวิตของบางคนก็ไม่ควรมีค่า และควรถูกกำจัดออกไปเพื่อไม่ให้กระทบความสุขโดยรวมของสังคม [7]

วิสัยทัศน์ที่สำคัญของประโยชน์นครคือต้องควบคุมการเพิ่มประชากรเพื่อให้ประชากรได้ผลดีที่สุดโดยสัมพันธ์กับทรัพยากรที่มีอยู่ อีกทั้ง ต้องให้ประชากรมีเพศสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย ต้องปรับปรุงเทคโนโลยีการสืบพันธุ์และเทคโนโลยีการผลิตบุตรให้สมบูรณ์แบบ ทั้งหมดทั้งมวลเพื่อให้ประชากรสามารถผลิตอรรถประโยชน์ให้แก่นครให้มากที่สุด และมีการคำนวณตลอดว่า “**ชีวิตมนุษย์มีค่าเท่าไร**” ทุกๆ 6 เดือน สำนักสถิติจะมีการวัดค่ามนุษย์โดยพิจารณาจากสมรรถภาพในการผลิตและสมรรถภาพในการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อมา การที่ตักกลุ่มมีฉันทวิสัยพลาตั่วเพื่อเรียกค่าไถ่ เพราะกลุ่มมีฉันทวิสัยเห็นว่าการที่เสียของกาที่ตักมาจะทำให้ประโยชน์นครต้องยอมจ่ายเงินเพื่อไถ่ตัวกาที่ตักมาแน่นอน แต่การณ์กลับไม่เป็นเช่นนั้น วันแล้ววันเล่ารัฐบาลยังคงเฉยเมยเพราะหาเหตุผลไม่เจอว่าทำไมต้องเอาเงินไปไถ่ตัวศาสตราจารย์ปรัชญาการเมืองออกมา ปรัชญาการเมืองไม่ได้เป็นวิชาที่เพิ่มมูลค่าสูงสุดที่นับได้เมื่อเทียบกับแขนงวิชาอื่นๆไม่ว่าจะเป็นเศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ฯลฯ ดังนั้น รัฐบาลจึงตัดสินใจปล่อยให้กาที่ตักไปเผชิญชะตากรรมเอง อย่างไรก็ดี เรื่องราวของการที่ตักที่ถูกเรียกค่าไถ่ได้ยื่นไปถึงนครแห่งหนึ่งชื่อว่าชุมชนนคร บาทหลวงคนหนึ่งชื่อ ก๊อดดิงตัน จึงรับอาสาช่วยเหลือไถ่เงินให้ พร้อมกับชักชวนให้กาที่ตักไปชุมชนนคร ที่ซึ่งบาทหลวงผู้นั้นบอกว่า ที่นั่นคือโลกที่ประเสริฐที่สุดที่กาที่ตักกำลังตามหาแน่นอน

กาที่ตักได้ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับเจ้าดินนั้นคือการเขียนจดหมายไปรายงานให้เจ้าดินทราบ กาที่ตักกล่าวว่า “เมื่อพิจารณาคุณถึถ้วนแล้ว ฉันไม่คิดว่าฉันจะทนตั้งหลักแหล่งอยู่ในประโยชน์นครได้ ต่อให้ฉันกลายเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาของที่นี่อีกครั้งก็ตาม ซึ่งถึงยังงี้ก็คงจะมีโอกาสอย่างนั้นค่อนข้างน้อยเต็มที ฉันคงจะไม่แนะนำลูกๆของฉันให้อพยพมาที่นี่เช่นกัน มันจะไม่เหมาะกับเขาทั้งสองเลย แม้แต่น้อย...ฉันจะบอกอะไรเธอ? หากเธอเป็นทารกก่อนในครรภ์ที่ชักถามเสาะหาสังคมที่จะไปเกิดสักแห่ง? ฉันจะบอกว่าสังคมประโยชน์นครซะละอะ เมื่อแรกเกิดเธออาจจะสบายดีอยู่หรืออยู่ในกรณีที่ไม่คลอเคลียออกมาทพพลภาพหรือขาดผลผลิตภาพ หรือไร้ประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรให้กลายเป็นความสำราญหรือถูกสาปแช่งมาให้สนใจอดีตชนิดแก็ไม่หาย แน่ละว่าเมื่อเกิดมาแล้ว ชาวประโยชน์นครย่อมจะทำทุกอย่างในวิสัยเพื่อปลูกฝังวิธีคิดแบบประโยชน์นครให้แก่เธอ ที่แย่ที่สุดคือพวกเขาอาจจะทำสำเร็จ แล้วเธอก็จะลงเอยอย่างมีความสุข พอคนที่สำหรับประโยชน์นคร” (น.131) นอกจากนี้ กาที่ตักยังคงตั้งคำถามกับคำว่า “ความสุข” ของประโยชน์นคร เขาเขียนจดหมายไปหาเจ้าดินทำนองว่าเขาไม่เข้าใจว่าความสุขของประโยชน์นครคืออะไร มันเหมือนเป็นความสุขที่จี๊ดจ๊าด ไม่มีสังคมและสายสัมพันธ์ของผู้อื่นที่มีมิตรภาพต่อกันโดยคิดนอกกรอบประโยชน์ที่นับได้มารองรับเลย และเขาพยายามตั้งคำถามว่าสิ่งที่ “เพิ่มสูงสุด” มันมีคุณค่าขนาดถึงขั้นที่นครนี้ต้องสมทานและผูกติดอย่างยิ่ง

โดยสรุปแล้ว ความคิดแบบประโยชน์นิยมอิงอยู่ที่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ปึงเจกบุคคลควรทำทุกอย่างเพื่อก่อให้เกิดแก่ประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์ในที่นี้ต้องคำนวนนับได้ หากปึงเจกบุคคลผู้นั้นทำไม่ได้หรือทำได้ไม่ดี ความล้มเหลวย่อมเป็นเรื่องส่วนบุคคล ข้าพเจ้าคิดว่า แบบแผนประโยชน์นิยมไม่ได้ทำงานอยู่ในระดับการคำนวณของเราเพียงเท่านั้น แต่หลายเหตุการณ์ยังอยู่ในระดับความเป็นปกติในชีวิตประจำวันของเราแม้เราจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ขณะที่ความคิดเรื่อง “สิทธิ” มนุษย์หาได้สลักสำคัญแต่อย่างใด หากจำเป็นต่อส่วนรวมแล้วรัฐสามารถเพิกถอน/ไถ่ถอนสิทธิของผู้นั้นได้ แม้จะต้องใช้ความรุนแรงต่อพวกเขาก็ตาม สตีเวน ลุคส์กล่าวว่ากาไม่รู้จักรู้คำว่า “สิทธิมนุษยชน” เพราะหลักการกำหนดนำของประโยชน์นครถือว่า “การคำนวณ” เพื่อประโยชน์สูงสุดของนครเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดนั่นเอง ดังนั้น ถ้าเราจริงจังกับสิทธิมนุษยชนจริงๆ เราต้องหยุดระงับ (restraint) กับหลักการดังกล่าวที่เป็นหลักการกำหนดนำของประโยชน์นิยมที่ว่านี้ [8]

ชุมชนนคร(Communitaria)

สำหรับชุมชนนคร พวกเขายึดถือในอุปลักษณ์เช่น รัก ผืนดิน, ปลูกฝัง รกราก ของตน และรู้สึกเกี่ยวโยงเหมือนเป็นองคาวพพ ของกันและกัน และแทนที่พวกเขาจะใช้วิธีการคำนวณแบบประโยชน์นคร พวกเขาให้ความสำคัญกับ “ความเข้าใจร่วมกัน” (shared understanding) ของผู้คนในสังคม ชุมชนนครมีหลากหลายเผ่าพันธุ์ เป็นแบบสังคมพหุนิยม ดังนั้นพวกเขาจึงเลื่อมใสแนวคิด “พหุวัฒนธรรม” [9] และปฏิบัติตามฐานความเชื่อเรื่อง “การเมืองเรื่องความแตกต่าง” [10] โดยรองรับเอกลักษณ์วัฒนธรรมของแต่ละเผ่าพันธุ์ที่แตกต่างกันไป

ชุมชนนครมีเมืองหลวงชื่อว่า อภิพหุบุรี ระหว่างที่กาที่ตักต้องเผชิญกับด้านตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่สอบถามว่ากาที่ตักสังกัดชุมชนศาสนาหรือชาติพันธุ์ใด แต่กาที่ตักยังไม่รู้ถึงความสำคัญว่าทำไมตนเองต้อง เลือก สังกัดชุมชนใดชุมชนหนึ่ง กาที่ตักจึงยังตอบไม่ได้ เจ้าหน้าที่ที่ตอบกลับไ้ว่า “เอาไว้แล้วกันผมจะลงบันทึกไว้ว่าคุณชื่อ ‘รูดูก่อน’ คุณมีเวลาตัดสินใจทกลับวัน ถ้าคุณตัดสินใจขอสถานภาพคนเข้าเมือง คุณต้องกรอกแบบฟอร์มนี้ และระบุว่าคุณกำหนดชุมชนศาสนาและชาติพันธุ์ใดเป็นเอกลักษณ์ของคุณ...นี่คือบัญชีรายชื่อชุมชนต่างๆของชุมชนนครครับ ” (น.137)แน่นอนว่า ในพจนานุกรมของชุมชนนครไม่ปรากฏคำว่าพวกไม่ถือชาติ (cosmopolitans) พวกแก็ด้า (misfits) และพวกนอกรีต (nonconformists) เพราะศัพท์พวกนี้เป็นคำแปลกปลอมของนคร

ก๊อดดิงตันบาทหลวงผู้จ่ายค่าไถ่ช่วยกาที่ตักออกมาจากประโยชน์นครอธิบายว่ากาที่ตักฟังว่า “ชาวชุมชนนครทั้งปวงล้วนเลื่อมใสหลักการที่ว่าจงเชื่อตรงต่อตัวของท่านเอง” นั่นหมายถึงเชื่อตรงต่อเอกลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีศาสนาเชื้อชาติของตนเองและยอมรับในคำสอนหรือชนบจาริตของเอกลักษณ์นั้นๆ ขณะที่กาที่ตักพลาถคิดในใจว่า “แต่เจ้าสิ่งที่จะให้เราเชื่อตรงต่ออะไรนะ มันคืออะไร เค้า? อะไรคือตัวตนที่ว่า? มันไม่ใช่แก่นสาร อะตอม โมนาเดีसानางไม้ที่ไหน เราอยู่ว่าตัวตน ปึงเจกบุคคล เป็นภาพสร้างทางสังคม จะให้ ‘กู’ รู้จัก ‘ตัวกู’ ได้ยังงี้? ก็โดยผ่านสายตาของคนอื่นนะซี จะให้เรารู้จักตัวเราได้อย่างไรเว้นเสียแต่ผ่านการรู้จักตัวเราโดยคนอื่น? เราจะมีเอกลักษณ์ได้อย่างไรโดยไม่ถูกกำหนดเอกลักษณ์? ฉันทืออะไรก็แล้วแต่ที่ชุมชนของฉันปั่นให้ฉันเป็น ...” (น.143) ก๊อดดิงตันยังอธิบายต่อไปว่าวิถีชีวิตของชาวชุมชนนครยังให้ความสำคัญกับคำว่า “ของใครของมัน บวก เคารพกัน” นั่นหมายถึงว่าวิถีชีวิตต่าง ๆ นานาของชาวชุมชนนครตั้งอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน ทุกวิถีชีวิตทรงไว้ซึ่งคุณค่าของตัวเองและไม่มีวิถีชีวิตใดยิ่งหย่อนกว่าวิถีชีวิตอื่น และทุกศาสนาก็มีความจริงแท้ในแบบของตนเอง หลักการอันยิ่งใหญ่ที่ชุมชนนครใช้คือหลักไม่ก้าวร้าวล่วงเกินกันและกัน

ในสายตาของก๊อดดิงตัน ดูเหมือนว่าที่พุดมาทั้งหมดชุมชนนครจะต้องเป็นโลกที่ประเสริฐสุดที่กาที่ตักกำลังตามหาแน่นอน เขาแนะนำกาที่ตักให้รู้จักสมาชิกในครอบครัวของเขาพร้อมกับกล่าวว่า “เขาเป็นศาสตราจารย์ชื่อเสียงโด่งดังมากที่มาจากเมืองนอก เขาเคยตกไปอยู่ในที่ที่แย่มากบางแห่งและผ่านการผจญภัยที่ตื่นเต้นมากบางอย่างมา เขามาที่นี่เพราะเขากำลังหาโลกที่ประเสริฐสุดที่เป็นไปได้ ขอให้เรารูทุกคนจงขอบคุณพระเจ้าที่บัดนี้เขาได้พบมันแล้ว ฉันขอเชิญชวนให้เรามาดีมฉลองกันแล้วกัน เพื่อชุมชนนครอันเป็นโลกประเสริฐสุดที่เป็นไปได้ และความรุ่งเรืองของนิโคลาสกาที่ตัก ในนครแห่งนี้”(น.153)

อย่างไรก็ตาม การที่ผิดได้มีโอกาสสนทนากับนักร้องเพลงร็อคคนหนึ่งซึ่งเขาถูกชุมชนของเขาฆ่าเพียงเพราะชุมชนของเขาเข้าใจผิดว่านักร้องดังกล่าวได้ไปบรรยายอุปรากรเสียสละชีวิตของตนเอง แม้เขาจะยืนยันว่าไม่ได้ทำ แต่ชุมชนของเขาไม่เชื่อฟังและมองว่าเขา “เป็นผู้ทรยศและนอกรีต” ชุมชนของเขาโกรธเกรี้ยวเป็นเดือดเป็นแค้นจนลืมนึกว่า นี่จะเป็นปัญหาหนึ่งของชุมชนคนนั้นคือ “ลักษณะปิดกั้นตัวเองของชาติพันธุ์และอาการคลั่งไคล้โหลหลงของคริทธิศาสนา” นักร้องยังเล่าอีกว่าชุมชนของเขาเป็นพวกอ่อนไหวเกินขนาดที่สุดในบรรดาชุมชนทั้งหลายของชุมชนคน พวกเขายังไม่หยุดหึงหวงถึงขั้นจ้างยามตรวจการณ์พิเศษไว้คอยขุดคุ้ยความหาคาวีวิจารณ์อะไรก็แล้วแต่ที่ไปกระทบชุมชน นักร้องจึงไม่สามารถกลับไปยังชุมชนย่อยของตนเองได้ การที่ผิดตั้งคำถามถึงโมทัศน์หนึ่งคือ “ความอดกลั้น” ซึ่งดูเหมือนไม่มีในชุมชนคน และก็อดตั้งต้นกล่าวว่า “ฉันได้เจอแนวคิดความอดกลั้นนี้มาเหมือนกันตอนอยู่เมืองนอก เราไม่มีแนวคิดที่ว่าในชุมชนคน...”

อันที่จริงความอดกลั้นเป็นสิ่งที่วอลแตร์ (Voltaire 1694-1778) เคยกล่าว “มันจะเป็นเรื่องธรรมชาติไปได้อย่างไร ที่คนๆหนึ่งจะบอกกับอีกคนหนึ่งว่า ‘จงเชื่อสิ่งที่ข้าเชื่อและสิ่งที่เจ้าไม่อาจเชื่อ ม่ายั่งยืนตาย!’...สิทธิที่จะไม่อดกลั้นจึงเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สติและป่าเถื่อน มันเป็นสิทธิของเสือ เพียงแต่น่าสงยของขวัญกว่าเพราะเสือฆ่าฉีกเนื้อกันก็เพื่อกินเป็นภักษาหาร ขณะที่เรากำจัดกันและกันเพียงเพราะข้อความเห็นที่ต่างกัน...ฉันเสนอว่า ควรอนุญาตให้พลเมืองทุกคนเชื่อเหตุผลของตัวเอง และคิดเห็นอะไรก็ตามแต่ที่เหตุผลอันรู้แจ้งหรือหลงผิดของเขาจะบัญชา トラบเท่าที่เขาไม่ก่อความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม” (น.161)

ขณะที่การที่ผิดคิดถึงคำกล่าวของวอลแตร์ การที่ผิดคิดในใจว่าชาวชุมชนคนดูเหมือนจะไม่เชื่อมั่นในปัจเจกชนหรือเลื่อมใสในความมีเหตุผลของปัจเจกบุคคลเท่าใด โดยมองว่าวิถีชีวิตชุมชนของตนเองเป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ และคนในสังกัดชุมชนตนเองจะต้องเคารพอย่างเคร่งครัด อย่าคิดนอกรีตหรือตั้งคำถามกับความศักดิ์สิทธิ์ของชนบจารีตในชุมชนของตนเอง นั่นคือชาวชุมชนคนมุ่งแต่ธำรงรักษาแต่ไม่เปลี่ยนแปลง

หลังจากนั้น การที่ผิดได้ไปยังชุมชนของนักร้องเพลงร็อคผู้นั้น และได้มีโอกาสคุยกับประธานชุมชน สนทนากันไปเรื่อยๆ จนมาถึงหัวข้อที่ประธานชุมชนยังเคียดแค้นนักร้องผู้นั้น และปรารถนาที่จะลงโทษอย่างรุนแรง การที่ผิดตั้งคำถามไปว่า “แต่ผมคิดว่า...อาจจะมีคนแย้งว่า...การลงโทษกันรุนแรงขึ้นนั้นเป็นการไม่เคารพสิทธิของเขา...” ทารูไม่ว่าคำถามของการที่ผิดดังกล่าวทำให้บรรยากาศสนทนากลายเป็นความตึงเครียดทันที

“สิทธิ” ประธานชุมชนย่อยดังกล่าวตอบพร้อมทบทวนเปรี้ยว “สิทธิ! นั่นเป็นภาษาของศัตรูเรา! มาพูดเรื่องการล่วงละเมิดดีกว่า ปึงเจกบุคคลไม่มีสิทธิหรอก ถ้าเราจะพูดเรื่องสิทธิกัน เราควรพูดว่าที่ไอ้คนร็อกคนนั้นล่วงละเมิดเรานั้นมันเป็นการล่วงล้ำสิทธิอันสัมบูรณ์ในการได้รับความเคารพของเรา...ดูเหมือนท่านจะไม่ได้แสดงความเคารพเรามากเท่าไรนะ ศาสตราจารย์”

“เราเคารพผู้คนในสิ่งที่เขาเป็น แต่ถ้าจำเป็น เราก็ตัดสินประหารผู้คนเพราะสิ่งที่เขาเป็นด้วยเหมือนกัน...นักร้องคนนั้น เป็นผู้ที่ทรยศที่ตั้งเป้าจะทำลายล้างเราและทุกอย่างที่เราดำรงชีพอยู่เพื่อธำรงรักษาไว้แต่ฝ่ายเดียว เราพิศวงอยู่เหมือนกัน ศาสตราจารย์ว่าท่านเป็นอะไร ที่ท่านแสดงความเห็นนอกเหนือใจนักร้องนะ นับเป็นการไม่แสดงความเคารพเรา”

การที่ผิดตอบกลับไปว่า “โปรดอย่าถือสาหาความคำถามของผมเลยครับ ผมเพียงแต่อยากเข้าใจเท่านั้นเอง” (น.166) บรรยากาศที่ดูเคร่งเครียดเช่นนี้ทำให้กอดคิดตั้งต้นอดอวดพากริที่ตกกลับ พร้อมกับขอโทษประธานชุมชนย่อยดังกล่าวพร้อมกับอธิบายว่าที่การที่ผิดไม่เข้าใจเพราะว่าเพิ่งเข้ามาในชุมชนคนใหม่ๆ ขณะที่ประธานชุมชนยังคงไม่พอใจการที่ผิดมากก็ตาม จากนั้น การที่ผิดยังรู้เรื่องราวเพิ่มเติมว่าบางชุมชนย่อยในชุมชนคนก็ยังยึดติดกับประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมที่เต็มไปด้วยการละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้กระทั่งประเพณีการขลิบโยนี แต่ครั้งจะไปตั้งคำถามก็คงไม่เป็นผลดีต่อตัวของเขานัก แต่ละกลุ่มชุมชนย่อยต่างถือชาติพันธุ์เป็นเกณฑ์ [11] รวมถึงได้พบคุ้รักคู่หนึ่งที่กำลังกระวนกระวายใจเนื่องจากทั้งคู่ต้องการจะแต่งงานกันแต่มีแรงกดดันที่ชุมชนคนคัดค้านการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์หรือศาสนา แม้ว่าจะไม่ผิดกฎหมายแต่ผิดบรรทัดฐานอย่างยิ่งของชุมชน ผลที่ตามมาพ่อแม่ของทั้งคู่ก็จะอับอายขายหน้า พร้อมกับตัดบุตรนอกรีตดังกล่าวออกจากกองมรดก และไม่ข้องแวะยุ่งเกี่ยวใดๆด้วยอีก นอกจากนี้ชุมชนคนยังปฏิเสธ/ไม่มีที่ว่างให้ต่อพวกไม่ถือชาติ (cosmopolitans) ทั้งๆที่การไม่ยอมรับกันกดชุมชนใดๆเลยเป็นเจตจำนงเสรีของพวกเขาเสียด้วยซ้ำ ประกอบกับการที่ผิดมีปัญหาลงใจผิดกับอาจารย์ท่านหนึ่งที่มหาวิทยาลัยในชุมชนคน ชุมชนคนคงไม่ใช่โลกที่ประเสริฐสุดที่เขาแสวงหา เขาจึงตัดสินใจมุ่งไปที่ซานฮาลา เป้าหมายของเขาที่กำลังจะไปคือเมือง เซรินคร อย่างไรก็ตาม ในระหว่างทาง เขานอนหลับและฝันไปได้ไปอยู่เมืองหนึ่งชื่อว่า กรรมาซิพนคร

การที่ผิดได้เขียนจดหมายไปหาจัดสินในขณะที่ยังออกมาจากชุมชนคนว่า “ฉันได้ตัดสินใจที่จะไม่ตั้งหลักแหล่งในชุมชนคนพูดตามตรง ฉันจินตนาการไม่ออกว่าจะอยู่ที่นั่นใจ อันที่จริง ถ้าจะอยู่ที่นั่นฉันคงต้องเลิกจินตนาการไปเลยทีเดียว ชาวชุมชนคนดำรงชีวิต (ซึ่งพวกเขาเรียกมันว่า “เอกลักษณ์”) ที่ถูกกำหนดจากภายนอกอย่างรวมหมู่ ไม่ใช่โดยปัจเจกอย่างต่างหากจากกัน และหากพวกเขาชินพยายาล้ำเส้นมันเข้า พวกเขาาก็จะไม่มีที่ยืน ฉันพบปัจเจกบุคคลล้าหลายนางคนที่ยายามดิ้นรนให้หลุดเป็นอิสระ แต่ฉันเชื่อว่าภารกิจของพวกเขาในครั้งนั้นคงไม่พ้นความล้มเหลว และการจะผ่านพ้นจากเอกลักษณ์หนึ่งไปสู่อีกเอกลักษณ์หนึ่ง หรือดำรงหลายเอกลักษณ์ไปด้วยกันหรือปฏิเสธเอกลักษณ์หนึ่งโดยไม่ต้องรับเอาอีกเอกลักษณ์หนึ่งเข้ามา ก็ล้วนดูไม่มีที่ท้าวว่าจะเป็นไปได้...กับประโยชน์คน...ที่นั่นเขาไม่รู้จักความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน แต่ที่นี่ (ชุมชนคน) มันกลายเป็นของต้องห้าม...กับประโยชน์คน...เชื่อว่าทุกคำถามมีคำตอบที่ถูกต้องซึ่งโดยหลักการแล้วคำนวณหาได้ ส่วนชาวชุมชนคนกลับเชื่อว่าคำถามกับคำตอบทุกชุดมาพร้อมกับมุมมองที่แน่นอนหนึ่งๆ และไม่อาจตัดสินว่ามุมมองใดเหนือกว่ามุมมองอื่น เนื่องจากไม่มีมุมมองอะไรนอกเหนือจากนี้ที่จะมาเป็นตัวตัดสินได้ (แต่ก็พิลึกดีดีที่พวกเขาดูเหมือนจะมีมุมมองอันหนึ่งซึ่งทำให้รู้ได้ว่าสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นความจริง)...” (น. 209)

โดยสรุปสำหรับแนวคิดชุมชนนิยม แม้จะให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์วัฒนธรรมของมนุษย์ และข้อสัต์ต่อเอกลักษณ์อื่นๆ ตลอดจน ไม้วิพากษ์วิจารณ์เอกลักษณ์ ประเพณีความเชื่อของชุมชนอื่นๆ อย่างไรก็ตาม การยึดติดและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเองทำให้มีความใจแคบและไม่อดกลั้นต่อสิ่งที่มากระทบความเชื่อ ทั้งๆที่การปรับตัวต่างหากที่ทำให้เอกลักษณ์ใดก็ตามดำรงอยู่ได้อย่างเคารพในคุณค่าของมนุษย์ ขณะที่ ปัญหาหลักของชุมชนคนที่ไม่สนใจเรื่องสิทธิมนุษยย์ได้แก่

ประการแรก ปัญหาเรื่องการผนวกกับและปัญหาการกัดกัน เช่นจะตัดสินอย่างไรว่าชุมชนย่อยจะถูกผนวกกับเข้ามาหรือไม่ เพราะผู้คนอาจไม่พอใจที่ถูกผนวกเข้ามาในชุมชนย่อยอื่นๆ ในขณะที่พวกเขารู้สึกว่าเขาไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนนั้น หรือบางกลุ่มไม่พอใจที่พวกเขาตระหนักว่าตนเองเป็นชุมชนย่อยอื่นๆ แต่กลุ่มอื่นๆไม่รู้สึกรู้ว่าพวกเขาเป็น ฯลฯ

ประการที่สอง ปัญหาในหลักสัมพัทธนิยมที่คิดกันว่าหากเกิดปัญหาใดขึ้นมา จะให้ชุมชนนั้นใช้หลักในการตัดสินตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง และหลักการตัดสินมักจะไม่น่าสนใจที่มนุษย เช่นหลายชุมชนมองว่าผู้หญิงด้อยค่า และคนภายนอกก็ไม่สามารถไปวิพากษ์วิจารณ์หลักจารีตที่ชุมชนหนึ่งๆสืบทอดกันมาได้

ประการที่สาม ปัญหาของกลุ่มกระด้างกระเดื่อง เป็นกลุ่มที่ไม่อยากสังกัดกลุ่มใด คนเหล่านี้มักจะถูกเรียกว่า “พวกไม่ถือชาติไร้ราก” (rootless cosmopolitans) ในขณะที่ปัญหาเรื่องการผนวกกับและปัญหาการกัดกันเป็นปัญหาของการสังกัดกลุ่มและปัญหาการยอมรับกลุ่มจากผู้อื่น แต่กลุ่มกระด้างกระเดื่องนี้ ไม่อยากสังกัดกลุ่มใดและคาดหวังให้คนอื่นยอมสิทธิเสรีภาพที่แท้จริงของตน เมื่อพิจารณา 3 ปัญหาข้างต้น และดูภาพรวมที่สิทธิมนุษยชนทำงานไม่ได้ในกรณีนี้คือ นครนี้มีความคิดที่จะธำรงรักษาเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนย่อยๆหรือลักษณะเฉพาะถิ่นของวัฒนธรรมของเอกลักษณ์ไว้แต่ถ้อยเดียว ไม่ยอมถอยห่างจากสิทธิชุมชน (community right) ออกมาเพื่อคิด/นำไปสู่สิทธิมนุษย (human right) เหล่านี้เป็นปัญหาที่นำไปสู่การปิดกั้นตนเองนำไปสู่ปัญหาความไม่อดกลั้นในการถกเถียงกันด้วยเหตุผลกับคนอื่นที่มีความแตกต่างไปจากรา

สติเวน ลุคส์กล่าวว่า ถ้าเราจริงจังกับสิทธิมนุษยชนเราต้องมีการถ่ถอนตนเอง (abstraction) ออกจากแนวทางปฏิบัติที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงจากเอกลักษณ์นั้นๆ เราต้องหลุดมาจากรอบเขื่อนนี้ให้ได้ [12] กล่าวคือ ต้องมองสิทธิมนุษยเกี่ยวข้องกับการเห็นความเป็นบุคคล หรือความเป็นคนที่อยู่ข้างหลังยี่ห้อเอกลักษณ์ของเขา เห็นความเป็นมนุษย์ของเขาและให้ความมั่นคงกับพื้นที่ที่พวกเขาดำรงชีวิตได้ตามที่พวกเขาต้องการภายในพื้นที่ของพวกเขาเอง ปกป้องสิ่งที่เขาเป็น แม้สิ่งที่เขาเป็นหรือสิ่งที่เขาเลือกที่จะสวดคล้องหรือขัดกับชุมชนก็ตาม เรื่องสำคัญคือเราต้องมองทะลุเพื่อเห็นความเป็นคนที่อยู่เบื้องหลังยี่ห้อเอกลักษณ์ของเขาให้ได้ เช่นไม่ใช่เห็นความเป็นคนดำ คนขาว คนพุทธ คนมุสลิม ฯลฯ ที่เขาเป็น แต่มองความเป็น “มนุษย์” ที่เขาเป็น หากคิดและมองทะลุได้เช่นนี้ เราจึงรักษาสิทธิมนุษยชนไว้ได้

กรรมาชีพนกร (Proletaria)

ขณะที่การตีตลาดผลผลิตบนรถไฟและฝันว่าตนกำลังไปยังกรรมาชีพนกร ภาพเบื้องหน้าในความฝัน เขาเห็นสระน้ำทรงกลมขนาดใหญ่ และเห็นชายสองคนกำลังถือนันเบ็ดตกปลาที่กำลังคุ้ยกันเพลินอยู่ริมน้ำ การที่เข้าไปทักทายสองคนดังกล่าวพร้อมกับถามว่าเขากำลังอยู่ที่ไหน พร้อมกับเผยภารกิจว่า “ผมอยู่ระหว่างเดินทางเพื่อหาโลกที่ประเสริฐสุดที่เป็นไปได้ และกำลังพยายามทำความเข้าใจกับสถานที่แห่งนี้”(น.211) ชายคนหนึ่งตอบกลับการที่ตีว่า “ผมเห็นแล้วว่าท่านเป็นนักเพื่อฝันถึงสังคมอุดมคติ คุณคิดว่าเราสามารถเสกอุดมคติอันหนึ่งขึ้นมาในจินตนาการแล้วออกไปหา มัน หรือสร้างสรรค์ความเป็นจริงขึ้นมาให้สอดคล้องกับมันได้ เรารู้ว่ามันไม่ได้เป็นอย่างนั้น เราได้บรรลุถึงโลกที่คุณแสวงหาโดยผ่าน

กระบวนการพัฒนาประวัติศาสตร์โลกที่มีอายุยังได้และผ่านการต่อสู้ปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ พุดสั้นๆก็คือกรรมกรทั่วโลกได้สามัคคีกันดังที่เราบอกให้ทำ และบัดนี้เราก็คืออยู่ในโลกใหม่ที่เป็นไปได้โดยการต่อสู้อันประสบความสำเร็จของพวกเขา”

สำหรับทั้งสองคนแล้ว การที่ตกเป็นแค่นักอุดมคติที่ตามหาและรอให้โลกประเสริฐสุดล่องลอยมาต่างจากคนในกรรมาชีพนครที่ไม่เพื่อฝันรอคอย แต่กระทำการเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิวัติเพื่อให้ได้โลกประเสริฐสุดมา การที่ติดตามต่อไปว่าโลกใหม่ที่ว่าเรียกว่าอะไร ชายคนเดียวก็ตอบกลับไป “เรียกว่ากรรมาชีพนครตามชื่อชนชั้นที่ก่อให้เกิดมัน แนละ ชนชั้นที่ว่านั้นได้สูญสลายไปแล้วเหมือนชนชั้นทางสังคมอื่นๆทั้งหมด...ว่าแต่เราๆไม่ได้แนะนำตัวเองเลย ผมชื่อเฟรด และนี่คือคาร์ล” [13]

หลังจากนั้นการที่ตีได้เล่าให้ทั้งสองคนฟังว่าตนเองได้ไปประสบชะตากรรมที่เมืองประโยชน์นครและชุมชนนครมา ทั้งสองคนต่างขบขันครั้นครั้นกับเรื่องราวของการที่ตี เฟรดกล่าวว่า “เราพูดเสมอว่าลัทธิประโยชน์นิยมตั้งอยู่บนความคิดเหลวไหลไม่ได้ลิดคือคิดว่าคุณสมารถเอาความสัมพันธ์อันหลากหลายของผู้คนมารวมกันเข้าเป็นความสัมพันธ์อันเดียวเรื่อง **ความเป็นประโยชน์** ได้ ! อรรถประโยชน์มันก็เป็นเพียงความสัมพันธ์ทางการค้าและการเงินภายใต้ชื่อเรียกอีกอย่างเท่านั้นเอง” (น. 213) ขณะที่คาร์ลเสริมว่า “วิลัยเบนแถมก็มักคิดอะไรทำนองนี้แหละ เจ้าเทพพยากรณ์ลึกลับลึนามาของชนชั้นกรรมกรพวกนั้น !” ขณะที่ทั้งคู่เห็นตรงกันเกี่ยวกับชุมชนนครว่า “ทำสิ่งที่กินใจประชาชน แต่เอการบูชาทวารูปและมายาคติบุพกาลมาใส่หัวพวกเขาจนเต็ม **ศาสนาอาจจะหัวใจของโลกที่เราน่าใจ แต่มันก็เป็นฝันของประชาชนด้วย** แก่นแท้ของเรื่องก็คือเห็นชัดว่าชาวเผ่าเหล่านั้นประสบความสำเร็จอย่างมากในการรีดเอามูลค่าส่วนเกินจากกรรมกร อารยธรรมพวกเขาต่างกับของเราเราฟ้ากับดิน! พวกเขาเป็นเผ่า ส่วนเราเป็นสถาบันกสถาบันกผู้ออกแบบนครที่เหมาะสมแก่มนุษย์ แคเปรียบเทียบกับเผ่าที่เก่งที่สุดกับสถาบันกที่แย่งที่สุดของเราดูก็พอ !” (น. 214)

ทั้งสองคนเล่าให้การที่ตียังว่าในกรรมาชีพนครไม่มีรัฐ รัฐได้สูญสลายไปแล้ว กฎหมายก็สูญสลายไปแล้วเช่นกัน ที่นี้ไม่มีระบบการแบ่งงานกันทำอันก่อให้เกิดแรงงานต้องประสบกับสภาวะแปลกแยก [14] แน่นนอนว่าไม่มีระบบตลาด เงินตรา กรรมสิทธิ์ส่วนตัวประชาชนต้องทำงานโดยได้รับผลตอบแทนตามความจำเป็น รวมถึงไม่จำเป็นต้องมีสิทธิมนุษยชน เพราะสังคมได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนาไปสู่โลกที่ดีที่สุดแล้ว คาร์ลตอบว่า “เราไม่มีสิทธิ ...อันที่จริง ตัวแนวคิดเรื่องสิทธินั้นเองก็สูญสลายไปด้วย ไอ้เรื่อง ‘สิทธิเสมอภาค’ เอย ‘ความยุติธรรม’ เอย ‘ความเป็นธรรม’ เอย ที่คนเคยสนใจพูดๆกันในโลกเก่ามันนะ มันก็แค่เรื่องเหลวไหล ไร้สาระทางอุดมการณ์ และเศษขยะคัพที่แสงที่หมดยุคไปแล้วทั้งนั้น เราไม่จำเป็นต้องมีสิทธิ ประชาชนไม่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง หรือหลักประกัน หรือกฎระเบียบเพื่อประกันให้เกิดความยุติธรรมขึ้นที่นี้เพราะผลประโยชน์ของพวกเขาไม่ขัดกันแล้ว ทำไมผลประโยชน์ของพวกเขาจะต้องขัดกันด้วยเล่า? ในเมื่อถึงยังเราก็คือได้ปลงล้างความขาดแคลน ความเห็นแก่ตัว ความไร้เหตุผล และความไม่รู้จักอดกลั้นต่อกันไปหมดสิ้นแล้ว”(น.214-215)

สำหรับกรรมาชีพนกรที่อาศัยแนวคิดคอมมิวนิสต์นั้นมาจากการต่อสู้อย่างยาวนานของชนชั้นกรรมาชีพที่ถูกชนชั้นนายทุนขูดรีดเอาเปรียบมาตลอด จนทำการปฏิวัติกวาดชนชั้นนายทุนลงสิ้นซากนำไปสู่สังคมที่ปราศจากการปกครองใดๆอีกแล้ว ในนครนี้ไม่ได้

ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนเพราะมองว่าระดับการพัฒนามาถึงคอมมิวนิสต์เรื่องสิทธิมนุษยชนไม่จำเป็นอีกต่อไป สิทธิมนุษยชนจึงเป็นเพียง “เรื่องไร้สาระทางอุดมการณ์และเศษขยะคัพที่แสงที่หมดยุคไปแล้ว” โดยมีเหตุผล 2 ประการรองรับคือ

ประการที่แรก เป้าหมายหลักของพวกเขาคือการต่อสู้ทางชนชั้น ไม่ใช่เพื่อมาคำนึงถึงปัญหาทางศีลธรรมและความเห็นอกเห็นใจใดๆ และ

ประการที่สอง มนุษย์อยู่ในขั้นตอนการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ที่ไม่จำเป็นต้องมีสิทธิแล้ว เพราะในนครดังกล่าวความสัมพันธ์ในชุมชนและเสรีภาพที่แท้จริงทำให้อำนาจของพวกเขาได้พัฒนาไปอย่างมากและหลากหลาย ในความคิดแบบคาร์ล มาร์กซ คือสิทธิมนุษยชนมีเงื่อนไขตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมัน เมื่อประวัติศาสตร์เปลี่ยนไปแล้ว สิทธิมนุษยชนก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม สตีเวน ลูคส์ชี้ว่า แม้ประวัติศาสตร์เปลี่ยนแปลง แต่เงื่อนไขบางอย่างของมนุษย์ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตาม หากเราจะจริงจังกับสิทธิมนุษยชน เราต้องยอมรับเงื่อนไขของมนุษย์บางประการที่ตายตัว ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ ข้อเท็จจริงที่คงอยู่อย่างตายตัวเกี่ยวกับเงื่อนไขของมนุษย์ เช่น มนุษย์มักจะเผชิญกับความโหดร้ายและความร้ายของผู้อื่น มนุษย์มักจะขาดแคลนในทรัพยากร มนุษย์มักจะให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพวกเขาเองหรือคนที่ใกล้ชิดพวกเขา มนุษย์เชื่อว่าจะมีหลักเหตุผลที่สมบูรณ์ที่เหมาะสมกับเป้าหมายของส่วนรวมและของตัวปัจเจกบุคคลเอง ฯลฯ นี่เป็นความสำคัญที่ว่า เราต้องการสิทธิมนุษยชนมาปกป้องเงื่อนไขบางประการดังกล่าวที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงที่ว่ามันซึ่งกรรมชาติชนกรกลับเพิกเฉยละเลยไป [15] ถ้าเราถือฐานอันนี้แล้ว เราจึงจะมีที่ทางให้กับสิทธิมนุษยชน

อิสร์เสรีนคร (Libertaria)

พลัที่ต้นจากความฝัน การที่ตกมาถึงอิสร์เสรีนครที่เป็นอีกเมืองหนึ่งที่เขาหวังว่าจะเป็นโลกที่ประเสริฐสุดที่เขากำลังตามหา อิสร์เสรีนครเป็นเมืองที่ปัจเจกบุคคลมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มที่ โดยแทบจะปราศจากการแทรกแซงใดๆของรัฐตามที่พวกเขาไม่ได้ล่วงละเมิดกฎหมายใดๆ ส่วนความสัมพันธ์ของประชาชนอาศัยระบบตลาดเป็นตัวกำหนด นั่นหมายถึงแต่ละคนจะต้องแข่งขันกันเองเพื่ออยู่รอดท่ามกลางสังคมเช่นนี้ อีกทั้ง กิจกรรมใดๆก็ตามที่เคยเป็นของรัฐกำลังทยอยถูกรื้อปรับให้เป็นของเอกชนไปเสียหมด รัฐจะไม่มาข้องเกี่ยวกับการถือครองทรัพย์สินของปัจเจกบุคคล แม้กระทั่งระบบภาษาก็ไม่ใช่ระบบภาษีก้าวหน้า ไม่มีการจัดเก็บภาษีมรดกและภาษีที่ดินเพราะเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลนั่นเอง

ความเป็นอยู่ของการที่ตกที่นั่นค่อนข้างจะลำบากเพราะเขามีเงินไม่มากนัก เขาไปอาศัยนอนกับคนยากจนจำนวนมากของนครที่ได้สะพานลอย ขณะที่วันหนึ่งเขาได้ไปฟังปราศรัยของศาสตราจารย์คนหนึ่งชื่อว่าศาสตราจารย์ยอนนิกเก็ง [16] ตอนหนึ่งของศาสตราจารย์ยอนนิกเก็งที่กล่าวถึงสิ่งที่กำลังเป็นไปของอิสร์เสรีนครคือ “ภายใต้รัฐบาลใหม่ของเรา ทุกสิ่งทุกอย่างกำลังถูกแปรเป็นของเอกชน ในไม่ช้าเราจะไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่าคำว่า ‘สาธารณะ’ แปลว่าอะไร ! การเอาหุ้นหอสมุดแห่งชาติเข้าตลาดหุ้นนี้เป็นแค่จุดเริ่มต้นเท่านั้น พอทำสำเร็จแล้ว หอสมุดสาธารณะทั้งหลายเหล่านี้จะกลายเป็นของเอกชนหมด จากนั้นก็ถึงตาพิพิธภัณฑ์เอเย่ หอศิลป์เอเย่ โรงอุปรากรเอเย่ อนุสาวรีย์เอเย่ แล้วที่นี่

สวนสาธารณะกับชายหาดก็จะถูกขาดทอดตลาดในรูปแบบใหม่-แชร์ มันเป็นการเปิดเสรีภาพระเบิดเถิดเทิงอย่างนามัศจรรย์ เสรีภาพที่จะซื้อและขาย และเหนือสิ่งอื่นใดคือ **เป็นเจ้าของ มหัศจรรย์ ! มหัศจรรย์จริงๆ คุณไม่เห็นด้วยหรือ ?** ” [17]

สำหรับอิสร์เสรีนครปัจเจกชนเป็นผู้สำคัญที่สุดที่ต้องกุมชะตากรรมชีวิตตนเอง ดังนั้น สิ่งที่เราควรกังวลคือจะค่อยๆเลือนหายไป ในพิธีปล่อยผู้ป่วยโรคจิตออกจากโรงพยาบาลประสาทเพื่อที่รัฐจะได้ไม่ต้องเสียเงินอุดหนุนสวัสดิการให้คนเหล่านี้อีกต่อไป นายกรัฐมนตรีของอิสร์เสรีนครได้กล่าวปราศรัยด้วยน้ำเสียงแหลมกึ่งวานว่า

“ดิฉันรู้สึกว่ายู่ท่ามกลางเพื่อนๆ พวกเราได้เปิดฉากการผจญภัยที่ตื่นเต้นและมีเกียรติขึ้นมา แต่ละวันที่ผ่านไปภายใต้รัฐบาลของเรา **เสรีภาพของปัจเจกบุคคลได้เติบโตกว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น** ส่วนสิ่งที่เรียกว่าลัทธิและนโยบายสังคมซึ่งเคยคุกคามมันนั้นกลับถูกขับไล่จัดปิดเป่าไป ดิฉันยินดีที่จะบอกว่า**มันแต่คำว่า ‘สังคม’ เองก็ได้ถูกลบลงไปจากศัพท์แสงของเราแล้ว** ไม่มีไอ้ที่สังคมไอ้ไหนสังคมอีกต่อไป ! ไม่มีความยุติธรรมทางสังคมหรือสวัสดิการสังคมหรือนโยบายสังคมหรือปัญหาสังคมหรือบริการสังคมหรือเครือข่ายประกันความปลอดภัยทางสังคมอีกแล้ว ! ไม่มีชนชั้นทางสังคม ! ไม่มีวิศวกรรมสังคม ! ดังที่ดิฉันมักบอกเสมอว่าไม่มีพรอกไอ้สิ่งที่เรียกว่าสังคมนั้นนะ **มีแต่ปัจเจกบุคคลเท่านั้นที่ดำรงอยู่** และเสรีภาพของพวกเขาถึงอกงามขึ้นทุกวัน... ขณะเดียวกัน ผู้ที่อยู่แต่เดิมจะต้องยืนด้วยลำแข้งของตัวเอง และกลายเป็นพลเมืองผู้รับผิดชอบและพึ่งตนเอง ครอบครัวและเพื่อนฝูงจะถูกเรียกร้องให้แสดงความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคล โดยช่วยเหลือบรรดาผู้เป็นที่รักซึ่งเคยถูกกักกันให้เรียนรู้ที่จะเสพดอกผลของเสรีภาพที่เพิ่งได้มาใหม่ของเราแล้ว วันนี้ นับเป็นวันอันยิ่งใหญ่สำหรับสุขภาพจิต เรามาที่วันนี้เพื่อบอกชาวๆประการเดียวคือพวกคุณจะเป็นอิสระ คุณจะไม่ต้องตกเป็นเหยื่อความหวงใยทางสังคม และสิ่งที่เรียกว่าวิชาชีพสังเคราะห์อีกต่อไป คุณจะช่วยตัวเอง คุณจะไม่ต้องถูกกักอยู่ในแผนกนี้อีกแล้ว **จากที่เคยเป็นภาระแก่ชุมชนของคุณคุณจะเป็นสมาชิกของชุมชนนั้น จากที่เคยพึ่งพาอาศัยรัฐ คุณจะเป็นพลเมืองและผู้บริโภคเต็มตัว....** รัฐบาลของดิฉันได้ทำให้อิสร์เสรีนครกลายเป็นโลกเสรีที่สุดในบรรดาโลกทั้งหลายที่เป็นไปได้แล้ว” (น.247-249)

แน่นอนว่าสังคมเช่นนี้แม้จะป่าวประกาศว่ามนุษย์มีสิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ แต่สิทธิเสรีภาพเท่ากับการมีความสุขหรือไม่ ระหว่างที่การที่รู้สึกว่าการอิสร์เสรีนครไม่ใช่โลกประเสริฐสุด เขาได้อินมาว่าหากขึ้นไปทางตอนเหนืออาจจะพบกับดินแดนใหม่เรียกว่าเสมอภาคนคร (egalitaria) แต่เขาก็ได้รับคำเตือนว่าดินแดนที่วามันก็แค่อูโทเปีย ซึ่งหมายถึงไม่มีสถานที่ที่วามันปรากฏอยู่จริง อย่างไรก็ตาม เขาก็ลองเสี่ยงที่จะผจญภัยไปยังนครที่วามันนี้ดู

พิจารณาย้อนกลับมาคิดถึงอิสร์เสรีนคร การที่ตกเขียนจดหมายไปหาจัดสินพร้อมแสดงความคับข้องใจว่าหากมนุษย์มีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ แต่มนุษย์ผู้นั้นไม่มี ทางเลือก ใดๆเลย แล้วสิทธิเสรีภาพจะมีคุณค่าได้อย่างไร การที่ตกเขียนว่า “จะวามันไปแล้วอะไรคือการอยู่อย่างเสรี ? มันเป็นการถูกปล่อยไว้ตามลำพังกระนั้นหรือ คือไม่ถูกคนอื่นสั่งหรือบีบบังคับ หรือข่มเหง หรือรังแกหรือรบกวน หรือแทรกแซงอย่างนั้นหรือ ? หรือมันเป็นทั้งหมัดนี้เพราะสิ่งอื่นที่พื้นฐานยิ่งกว่า ? และสิ่งพื้นฐานที่วาก็คือการปล่อยให้คนเราร่างชีวิตที่ตนเองเลือก และพบว่ามีความควรแก่การดำรงอยู่อยู่

มีใช้? แต่ถ้ามันเป็นพื้นฐานของเสรีภาพแล้ว เสรีภาพก็ไม่อาจเป็น
แค่การถูกลอยไล้วามล้าพั้งได้ อย่างน้อยที่สุด มันต้อง มี ทางเลือก
- ทางเลือกที่คู่ควรแก่การเลือก” (น.291)

การที่เขียนต่อไปว่า “เธอคงจำได้ว่าฉันปวารณาตัวจะ
ให้คำแนะนำที่ดีแก่ทหารในครรภ์ ผู้ชาญฉลาดรู้จักแยกแยะแต่ขาด
ข้อมูลความรู้ ซึ่งไม่รู้ตัวตัวเองจะคลอตามอยู่ ณ ตำแหน่งแห่งใดใน
ระเบียบสังคม (อีกทั้งไม่รู้ด้วยว่าตนเองจะมีเพศ ผิวดสี และลัทธิความ
เชื่อใด) ทารกนั้นคงอยากรู่ว่าที่ไหนที่ตนมีโอกาสดีที่สุดในอันที่จะ
สามารถเลือกใช้ชีวิตที่มีค่าควรแก่การดำรงอยู่ สังคมที่เขาตัดสินใจ
เลือกไปเกิดคงจะต้องให้ความมั่นใจเขาหลายประการ

ประการแรกจำจะต้องมีกรอบสังคมอันก่อปรไปด้วย
ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สันติสุข การคาดเดาพฤติกรรมของกัน
และกันได้ และหลักนิติธรรม

ประการที่สองจะต้องมีการจัดให้ทางสังคม อย่างน้อย
ที่สุดก็คือการให้หลักประกันความมั่นคงในเรื่องทรัพยากรพื้นฐานขั้น
ต่ำที่เขาพึงพาได้ และอย่างที่ดีที่สุดคือมีระบบการให้รางวัลอย่าง
ยุติธรรม ซึ่งประกันว่าคนที่มีความดีจะมีฐานะดีที่สุดในอันที่จะ
เขาสามารถมีได้

และประการที่สาม คงจะต้องมีบริบทสังคมที่อุดม
สมบูรณ์และหลากหลายไปด้วยการประพฤติปฏิบัติและ
ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ นานา ซึ่งได้รับการยกย่องนับถือ
เพราะตัวของมันเอง คอยเสนอทางเลือกในการบรรลุผลสำเร็จสม
ปรารถนาในแบบต่างๆ ให้ ใ่ว่างจะมีทางเลือกในการแสวงหาและใช้
จ่ายเงินตราแบบต่างๆ เท่านั้น **ฉันเกรงว่าฉันคงต้องบอกทหารใน
ครรภ์นั้นว่าอิสเรลนครนับเป็นเขตภัยพิบัติหายนะ ในทั้งสาม
ประการที่กล่าวมาข้างต้น**

เป็นอันว่าถึงคราวต้องไปต่ออีกแล้ว แต่ไปไหนเล่า? เรา -
- หมายถึงทหารในครรภ์กับตัวฉัน - - จะมีสิ่งทางดีที่สุดในอันที่
เอาเข้าจึงฉันมาคิดขึ้นได้ว่ามุมมองของเรา คือของทหารในครรภ์
กับของฉันนั้นน่าจะล้าลงจะบรรจบกัน เพราะฉันจะไปลงเอยที่ไหนใคร
จะรู้?” (น.292)

กล่าวโดยสรุป หลักการในอิสเรลนครทำงานอยู่บน
ความคิดปัจเจกบุคคลเป็นหลัก โดยการจัดการในชีวิตประจำวัน
ของพวกเขาอาศัยหลักการตลาดเป็นตัวกำหนด ทุกสิ่งสามารถซื้อ
ขายกันได้ มูลค่าของทุกสิ่งมีราคา โดยคติที่ว่าการวิเคราะห์ต้นทุน
กำไรเป็นคติของนคร นอกจากนี้ สาธารณูปโภคที่เคยเป็นของรัฐทุก
อย่างหายไปหมดโดยมีเอกชนเข้ามาจัดการแทนที่ ที่สำคัญ ผู้
เสียเปรียบในสังคมมักไม่ได้รับการเหลียวแลในนครดังกล่าว และแม้
อิสเรลนครจะให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน แต่สติเว่น ลุคส์ตั้ง
คำถามว่า นั่นจริงจังพอหรือยัง เขาตอบว่าอิสเรลนครยังให้
ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนไม่จริงจังเพียงพอโดยให้เหตุผล 2
ประการคือ

ประการแรก เหตุผลในการคิดที่ว่า อิสเรลนครยังให้
ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนไม่เพียงพอ ลุคส์ชี้ว่าสิทธิพื้นฐานของ
มนุษย์ที่ต้องได้รับการเคารพคือ ต้องไม่มีการทรมานมนุษย์ มนุษย์มี
สิทธิในการโหวต มีหลักนิติรัฐ มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
และการรวมกลุ่ม มีความเท่าเทียมกันในโอกาส ในความหมายที่ว่า
ไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มด้วยตนเอง ฯลฯ

กล่าวคือ ดูในทางรูปแบบมันสวยงามก็จริง แต่ในความเป็นจริง
ผู้มีสิทธิเช่นที่วานี้ก็เชื่อว่าจะถูกเคารพอย่างเท่าเทียม มนุษย์
ในนครนี้เชื่อว่าจะถูกมองว่าเท่าเทียมกัน แม้ยอมรับว่ามนุษย์เท่า

เทียมกันเช่นในหลักการที่ว่าคนที่นอนใต้สะพานลอยมีสิทธิ
เช่นเดียวกับกับมนุษย์ผู้อื่น แม้คนนอนใต้สะพานจะมีสิทธิในการ
โหวต แต่เขาเชื่อว่าจะมีอำนาจที่จะมีส่วนในการตัดสินใจใดๆในทาง
การเมือง หรือเข้าถึงกระบวนการทางการเมือง ทางกฎหมายอย่าง
เป็นธรรม หรือโอกาสที่เท่าเทียมในการป่าวประกาศสื่อสารมุมมอง
ตัวเองสู่สาธารณะ กระทั่งถึง โอกาสที่เท่าเทียมกันในการแข่งขัน
สำหรับการคัดเลือกหรือเข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ รวมทั้ง ได้ผลรางวัล
ต่างๆ โดยสรุปคือความเท่าเทียมกันทางรูปแบบ กับเมื่อนำมาปฏิบัติ
จริงมันไม่ได้สวยหรูเท่ากับรูปแบบ

ประการที่สอง เหตุผลในการคิดที่ว่า อิสเรลนครยังให้
ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนไม่เพียงพอเพราะเป็นมุมมองที่มีต่อสิทธิ
ของนครนี้เอง อิสเรลนครให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนโดยมอง
มนุษย์ในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลเท่านั้น ดังนั้น อิสเรลนครจึงเชื่อ
ว่ามนุษย์มีสิทธิอย่างไม่จำกัดในการทำอะไรก็ตามที่ความสามารถ
และความพยายามของพวกเขาจะได้รับรางวัล และสามารถนำเข้า
ไปในท้องตลาดได้ โดยสิทธิที่ไม่จำกัดนี้เองทำให้เกิดทางเลือกที่จะ
สร้างผลประโยชน์ให้ตนเองและครอบครัวอย่างสมัครใจ ท้ายที่สุด
คนเหล่านี้ก็อาศัยสิทธิที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดตอบสนองแก่ตนเอง
ครอบครัวและพวกพ้อง มากกว่าที่จะคิดถึงคนที่เสียเปรียบ แต่เป็น
คน “ร่วม” สังคมของเรา

ลุคส์สรุปไว้ว่าโครงสร้างของชาวเมืองดังกล่าวจึงเป็น
ตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นโครงสร้างของความไม่ยุติธรรมจำนวนมากที่ดำรง
อยู่ในสังคม นี่เป็นตัวอย่างนครที่เปิดพื้นที่ให้สิทธิมนุษยชนแต่มี
ข้อจำกัดนานัปการที่ทำให้สิทธิมนุษยชนไม่มีผลจริง หรือมีไปก็เพียง
แค่เปลือกที่ไม่สมประกอบและปราศจากความเสมอภาค [18]

ระหว่างเดินทางอีกครั้งเพื่อค้นหาดินแดนใหม่ที่เรียกว่า
เสมอภาคนคร เขาได้เจอและสนทนาพูดคุยกับนักเค้ามวลตัวหนึ่ง
[19] ระหว่างการสนทนากับนักเค้ามวลตัวว่า

“อันที่จริงมนุษย์ต่างหากที่เห็นได้จำกัดโดยแท้” นักเค้ามวล
ตั้งข้อสังเกต

“ไหงจึงละครับ ?” การติดตาม

“พวกคุณมองอะไรได้ไม่เกินครววละหนึ่งอย่าง และเป็น
เรื่องลำบากยากเย็นที่สุดสำหรับพวกคุณที่จะมองเห็นความสัมพันธ์
เชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งต่างๆ พวกคุณมองไม่เห็นว่
ธรรมชาติได้เชื่อมโยงอุดมคติต่างๆของมนุษย์เข้าด้วยกันเป็นสายโซ่
ที่มีอาจหักสลายได้”

“คุณหมายความว่าอย่างไร” การติดตาม

“ลองดูประเทศทั้งหลายที่คุณไปเยือนสิ ซึ่งก็ไม่เห็น
คุณจะมีอยู่ได้สักที ต้องลาจากมาทุกที แต่ละประเทศต่างทุ่มเท
ให้แก่การแสวงหาเป้าหมายที่ทรงคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ประเทศ
หนึ่งมุ่งประกันความเป็นระเบียบเรียบร้อยกับความมั่นคง อีก
ประเทศหนึ่งมุ่งเพิ่มสวัสดิภาพกับความสุขให้สูงสุด อีกประเทศ
หนึ่งมุ่งรักษาความมั่นคงของเอกลักษณ์ต่างๆ ซึ่งบันดาลให้ผู้คน
รู้สึกเหมือนได้อยู่บ้านร่วมกับคนจำพวกเดียวกัน อีกประเทศหนึ่ง
มุ่งบรรลุวิสัยทัศน์บรมสุขที่ปัจเจกบุคคลจะมีเสรีภาพอย่างแท้จริง
โดยบรรสานสอดคล้องกลมกลืนกับคนอื่นทั้งหมด อีกประเทศหนึ่ง
มุ่งปกป้องบรรดาปัจเจกบุคคลกับทรัพย์สินของเขาให้พ้นจากการ
แทรกแซง เพื่อเขาจะได้ดำรงชีวิตตามที่ตัวเองเลือก แต่กระนั้น
แต่ละประเทศก็มุ่งแสวงหาเป้าหมายที่ตนนิยมโดยกีดกัน
เป้าหมายอื่นออกไปจนหมดสิ้น และในกระบวนการดังกล่าวก็ได้
สังเวยปัจเจกมนุษย์ไปนับไม่ถ้วน ณ แท่นบวงสรวงอุดมคติ

นามธรรมของคน ชีวิตมนุษย์จำนวนเท่าไรที่ย่อยยับอับปางและถูกทำลายฉิบหายลงไปในนามของอุดมคติที่ว่ามัน ? มนุษย์ช่างโหดเลวร้ายอะไรเช่นนี้ ! ”

“ฉันทางเลือกคืออะไรละ ? ” การติดตาม

“มีแต่ต้องเชื่อมโยงกันเท่านั้น !...ทางเลือกก็คือนมองให้เห็นว่าไม่มีอุดมคติเหล่านั้นอันหนึ่งอันใดจะมีค่าเลยหากปราศจากเสียซึ่งอุดมคติอันอื่น เมื่อนั้นแหละคุณจึงจะสร้างโลกที่คุณรักและมนุษย์”(น.296-297)

สิ่งที่นักเค้ามั่วพูดจัดว่าเป็นประเด็นสำคัญ เพราะแต่ละนครที่การพัฒนาย่อยยับไปต่างยึดถือแนวคิดหลักของตนเองอย่างสุดโต่ง ไม่รับนำเอาแนวคิดอื่นเข้ามาผสมผสานเลย การยึดถือแนวคิดของตนเองมากสุดโต่งได้ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อมนุษย์ไปมากมายเท่าไรเพียงเพื่อความสะดวกตนกับเสมอปลายกับแนวคิดที่ตนเองยึดถือว่าดีที่สุดในวันนี้

ในที่นี้หากลองพิจารณาว่าถ้าเกิดการติดได้ไปถึงเสมอภาคนครจริงๆ เสมอภาคนครควรจะมีความเช่นไร สตีเวน ลูคส์ [20] จินตนาการว่าเสมอภาคนครเป็นนครที่ผู้คนในสังคมมีสถานภาพหนึ่งเดียว ในความหมายที่มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ในนครนี้ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน หลักนิติรัฐ หลักความอดกลั้น และหลักความเสมอภาคในโอกาสถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ นครเช่นนี้มีโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจมารองรับนั้นคือเป็นรัฐสวัสดิการที่อาศัยการเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าเพื่อให้หลักประกันขั้นต่ำแก่ทุกคนในนคร

อย่างไรก็ตาม มีขีดจำกัดเช่นกันที่ทำให้นครนี้เป็นรูปเป็นร่างยากลำบาก

เหตุผลแรกคือ ขีดจำกัดแบบเสรีนิยม (the Libertarian constraint)

อย่างไรเสีย ในปัจจุบัน มนุษย์ก็ต้องอยู่กับเศรษฐกิจแบบตลาด ชาวเสมอภาคนครให้ความสำคัญกับการบรรลุถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างสูง แม้คำว่าเสมอภาคเป็นคำที่ไม่สามารถถูกแทนที่ได้โดยคำว่าประสิทธิภาพ แต่พวกเขาก็ค้นหาประสิทธิภาพสูงสุดในการบรรลุผลทางเศรษฐกิจ เพื่อจะเข้าถึงระดับสูงสุดของความเสมอภาคของเงื่อนไขที่ระดับทางเศรษฐกิจมีความเป็นไปได้สูงสุด ซึ่งฐานคิดดังกล่าวไม่ต่างกับชาวอิสราเอล เพราะพวกเขารู้ว่าตลาดสามารถทำอะไรและทำอะไรไม่ได้บ้าง และพวกเขาก็รู้ว่าการให้แรงจูงใจทางศีลธรรมแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต้องแรงจูงใจทางวัตถุร่วมด้วย พวกเขาจึงต้องปล่อยให้เรื่องทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างที่ชาวอิสราเอลคร่ำครวญอยู่ เพียงแต่พวกเขาพยายามนำส่วนเกินมาช่วยเหลือสังคมนั่นเอง

ประเด็นสำคัญคือ เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถคิดถึงกลไกทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าตลาดได้ ความเสมอภาคที่จะสร้างจึงต้องจำกัดอยู่กับตลาด ต้องอยู่กับแนวคิดการแสวงหากำไร ฉะนั้น ตลาดจะสร้างและเสริมความไม่เสมอภาค ขณะที่เสมอภาคนครอยากจะทำจัดการความไม่เสมอภาค จึงยากที่จะหาจุดสมดุลได้

เหตุผลที่สอง ขีดจำกัดของความคิดเรื่องชุมชน (Communitarian constraint)

เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม อย่างไรเสียพวกเขาก็ปฏิเสธลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนย่อยไม่ได้ ตราบใดที่ยึดติด มนุษย์ก็ยากที่จะบรรลุถึงการถอนตัวออกจากมุมมองของตนเองและภาวะการณ์ต่างๆ นี่จึงทำให้เราก้าวไปถึงเสมอภาคนครลำบาก

หลังจากพิจารณา 5 นครแล้ว เมื่อนครที่ดีที่สุดคือเสมอภาคนครในมุมมองของเขา แม้ว่านครนี้จะยังอยู่ภายใต้ขีดจำกัด 2 เหตุผลข้างต้น อย่างไรก็ตาม คำถามสุดท้ายคือเราควรจะมองสิทธิมนุษยชนอย่างไร ? ลูคส์ชี้ว่า ในบัญชีรายการของสิทธิมนุษยชน (ไม่ว่าจะได้รับการบัญญัติไว้ในที่ใดก็ตาม) ควรอย่างสั้นๆ ไม่ควรมีรายละเอียดมากมายรายการและควรมีอย่างค่อนข้างเป็นนามธรรม ในบัญชีรายการของสิทธิมนุษยชนควรมีทั้งสิทธิพื้นฐานและสิทธิทางการเมือง หลักนิติรัฐ เสรีภาพในการแสดงออกและการรวมกลุ่ม ความเสมอภาคของโอกาสและสิทธิที่เข้าถึงระดับพื้นฐานของความมั่งคั่งทางวัตถุ เพราะบัญชีรายการสั้นๆที่ว่ามีถึงจะมีอยู่เพียงพอที่จะทำให้คนทั้งหลายเห็นชอบด้วยได้ ในท่ามกลางชีวิตทางการเมืองร่วมสมัยที่มีสีสันแตกต่างกัน การทำบัญชีสั้นๆที่เป็นนามธรรม จะได้มีคนเห็นด้วยกับรายละเอียดหรือถึงความเห็นชอบจากกลุ่มที่แตกต่างกันหลากหลายให้มายอมรับร่วมกัน

5.สรุปและข้อเสนอแนะ

หลักคิดประจำแต่ละนครได้แก่เผด็จการทหาร ประชาชนนิยม ชุมชนนิยม และคอมมิวนิสต์ โมโนทัศน์สิทธิมนุษยชนต่างถูกเพิกเฉยเพราะเข้ากันไม่ได้กับหลักคิดเช่นนั้น ขณะที่หลักคิดเสรีนิยม แม้จะให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง แต่หาได้มีประโยชน์ใดๆไม่ เพราะสิทธิเสรีภาพที่ว่ามันไม่ใส่ใจถึงขีดจำกัดชีวิตของปัจเจกชน และหลักคิดเสมอภาคนิยมก็ยากที่จะบรรลุได้ด้วยข้อจำกัดแบบเสรีนิยมและข้อจำกัดแบบชุมชน อย่างไรก็ตาม หากผสมผสานให้หลักคิดต่างๆทั้งหมดข้างต้นให้เข้ากับการสนทนาที่เหมาะสมโดยมีเป้าหมายเดียวกันคือหลักศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนตามที่นักเค้ามั่วได้กล่าวตอนท้ายของหนังสือ น่าจะเป็นหนทางที่ดีที่สุดสำหรับการอยู่ร่วมกัน

6.กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณนี้ให้แก่บิดามารดา ข้าพเจ้าขอขอบคุณ รศ.ดร.เกษียร เตชะพีระ ผู้แปลหนังสือ *การพัฒนาย่อยยับ : นโยบายปรัชญาการเมือง* ขอขอบคุณศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจในการคิดและการใช้ชีวิตทางวิชาการให้กับข้าพเจ้ามากที่สุด

7.เอกสารอ้างอิง

- [1] สตีเวน ลูคส์ (เกษียร เตชะพีระ แปล) *การพัฒนาย่อยยับ : นโยบายปรัชญาการเมือง* (กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2541) บทนำ.
- [2] เป็นการแบ่งยุคของตะวันตกที่คุ้นเคยกันดี โดยยูริอุสแจ่งจะกินขอบข่ายเวลาช่วงศตวรรษที่ 18 และ 19 ช่วงเวลาดังกล่าวมีนักปรัชญาการเมืองสำคัญเช่น วอลแตร์ รัสโซ เอ็มมานูเอล คานต์ เดวิด ฮูม มาร์กซ์ เบเนดิกต์ มิลล์ ฯลฯ เอ็มมานูเอล คานต์เคยให้ความหมายของการรู้แจ้งว่า “การรู้แจ้งคือการรู้จักคิดเองเป็น มันคือการที่มนุษย์ไต่ล่นพ้นจากการไม่บรรลุวุฒิภาวะซึ่งมนุษย์ก่อกรรมชั่วร้ายตัวเองไว้ คำขวัญของการรู้แจ้งคือ จงกล้าใช้ความเข้าใจของตัวเอง!” เรื่องเดียวกัน, น.15.

- [3] Pangloss เป็นชื่ออาจารย์ผู้สอนวิชาอภิปรัชญา-เทววิทยาโย-จักรวาลโณภวิทยาให้ก้องดิดด์ และเป็นตัวแทนของทรรศนะมองโลกในแง่ดีในปรัชญานิยายเรื่องดังกล่าวของวอลแตร์ โปรดดู วอลแตร์ , *ก้องดิดด์* น.17,226-227.
- [4] เจเรมี เบนแธม เป็นนักปรัชญา นักนิติศาสตร์ และนักปฏิรูปชาวอังกฤษ หลักศีลธรรมประโยชน์นิยมของเขาตั้งอยู่บนการคำนวณความพอใจที่ได้รับเปรียบเทียบกับความเจ็บปวดที่เกิดจากการกระทำหนึ่งๆ *เรื่องเดียวกัน*, น. 61.
- [5] ผู้แปลหนังสือแปลชื่อจากภาษาอังกฤษคือ Gregory Maximand.
- [6] *เรื่องเดียวกัน*, น.75. คำดังกล่าวเป็นศัพท์ที่ใช้ถกเถียงประเด็นการทำแท้งในการเมืองอเมริกัน พวกสนับสนุนสิทธิในการเลือก (the right to choose) หมายถึงพวกสนับสนุนให้ผู้หญิงทำแท้งได้หากเลือกที่จะทำ เพราะถือว่าเป็นสิทธิส่วนตัวในร่างกายของผู้หญิง ส่วนพวกสนับสนุนสิทธิในการมีชีวิต (the right to life) หมายถึงพวกคัดค้านไม่ให้ผู้หญิงทำแท้ง ไม่ว่ากรณีใดๆ เพราะถือว่าเป็นการละเมิดของทารกในครรภ์ที่จะถือกำเนิดออกมามีชีวิตเป็นผู้เป็นคน *เรื่องเดียวกัน*, น.85.
- [7] เราสามารถพบชุดคำอธิบายจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่อิงแนวคิดประโยชน์นิยมได้หลากหลาย เช่นก่อนจะเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 พระกิตติวุฒโฒเคยตอบคำถามว่า “การฆ่าฝ่ายซ้ายหรือคอมมิวนิสต์บาปไหม ?” ท่านตอบว่า “อันนั้นอาตมาก็เห็นว่าควรจะทำ คนไทยแม้จะนับถือพุทธก็ควรจะทำ แต่ก็ไม่ใช่ว่าเป็นการฆ่าคน เพราะ ว่า ใคร ก็ ตาม ที่ ทำ ลาย ชา ตี ศา สนา พระมหากษัตริย์ มันไม่ใช่คนสมบูรณ์ คือต้องตั้งใจ เราไม่ได้ฆ่าคน แต่ฆ่ามาร ซึ่งเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน” อ้างใน นิติสารรายสัปดาห์จิตุรัส, 2:51 (29 มิถุนายน 2519) หรือความคิดของพล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์ที่กล่าวถึงประโยชน์ของสังคมไทยหากได้ฆ่าผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดว่า “รัฐบาลมีเสียงข้างมากในสภา ออกกฎหมายพิเศษ ทำเหมือนสมัยจอมพลสฤษดิ์ กรณีไฟไหม้ ประหารเรียบร้อย ไม่มีก็ทำได้นี้ครับ กฎหมายพิเศษมีศาลเดียว ไม่ใช่ 3 ศาล (พวกค้ายา) จะได้ไม่สิ้นลูก... สมมติว่าเราตัดสินประหารชีวิตสัก 60,000 คน แผ่นดินจะสูงขึ้นไหม” อ้างใน มติชน, 6 กุมภาพันธ์ 2546 น. 4. ท่านเองเคยกับความคิดของหลวงพ่อดูณที่ว่า “ฆ่าคนขายยาบ้าบาปเท่ากับตบยุงตาย 1 ตัว” อ้างใน มติชน, 30 กันยายน 2546 ฯลฯ จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนให้ฆ่าต่างอิงอยู่บนฐานการคำนวณว่าหากผู้้นั้นตายไปจะมีประโยชน์ต่อสังคม ไม่ได้อยู่บนฐานว่าผู้้นั้นควรมี “สิทธิ” ในร่างกายตนเองแต่อย่างใด
- [8] Stephen Lukes, “Five Fables about Human Rights,” in *Liberals and Cannibals: The Implications of Diversity* (London : Verso, 2003) p. 161.
- [9] พหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) หมายถึงแนวคิดที่ยอมรับนับรวมผู้คนต่างเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือ
- ชนบธรรมเนียมประเพณีประจำกลุ่มชนของตน เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยไม่แบ่งแยกกีดกัน แนวคิดนี้เริ่มปรากฏในการเมืองวัฒนธรรมของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษตั้งแต่ราวคริสต์ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา สตีเวน ลูคส์ (เกซีเยร เดเซพรีเซ แพล) *การตีตมถนุญภัย : นิยายปรัชญาการเมือง* น.140.
- [10] การเมืองเรื่องความแตกต่าง (The politics of difference) หมายถึงหลักการที่เน้นความแตกต่างหลากหลายของเราทางเพศ ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งชอบธรรม *เรื่องเดียวกัน*, น.140.
- [11] การถือชาติพันธุ์เป็นเกณฑ์ (Ethnocentric) หมายถึงทัศนคติที่ถือว่ากลุ่มเชื้อชาติหรือสังคมของตนเป็นศูนย์กลาง ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงหรือการตั้งคำถามใดๆต่อสิ่งที่ดำรงอยู่
- [12] Stephen Lukes, “Five Fables about Human Rights,” p. 161.
- [13] เฟรเดอริก เองเกิลส์ (Frederick Engels, 1820-1895) คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx, 1818-1883) บิดาแนวคิดคอมมิวนิสต์
- [14] พิจารณาแนวคิดความแปลกแยก (alienation) ใน Karl Marx, *Economic and philosophic manuscripts of 1844* (New York: International Publishers, 1964)
- [15] Stephen Lukes, “Five Fables about Human Rights,” p. 161.
- [16] ผู้แปลหนังสือแปลชื่อจากภาษาอังกฤษคือ Professor Tipster.
- [17] สตีเวน ลูคส์ (เกซีเยร เดเซพรีเซ แพล) *การตีตมถนุญภัย : นิยายปรัชญาการเมือง* น.236. ขณะที่โทม-แชร (time-share) คือการถือครองกรรมสิทธิ์บางส่วนในทรัพย์สินอย่างหนึ่งร่วมกับเจ้าของร่วมคนอื่นๆ เจ้าของโทม-แชรแต่ละคนจะผลัดกันใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว นั้นเป็นช่วงเวลาแน่นอนในแต่ละปี อาทิ มีโทม-แชรในบ้านพักตากอากาศที่ภูเก็ตทุกหน้าร้อน เป็นต้น โทม-แชรเริ่มในธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้เขียนหนังสือกำลังประยุกต์ใช้วิธีปฏิบัติโทม-แชรอย่างกว้างขวางสารพัดในบริการสาธารณะของรัฐที่แปรเป็นของเอกชนตามแนวคิดอิสเสรีนิยม อ้างใน *เรื่องเดียวกัน*, น.230.
- [18] Stephen Lukes, “Five Fables about Human Rights,”
- [19] นกเค้าแมวหรือนกฮูก (owl) ถือเป็นสัตว์เจ้าปัญญาในความเชื่อตามประเพณีของตะวันตกแต่เดิม ดังคำวิเศษณ์ว่า owlish ก็หมายถึงมีท่าทางเคร่งขรึมหรือขาลาด เนื่องจากเค้าหน้าหรือดวงตาคัล้านนกเค้าแมว นกเค้าแมวที่ผู้เขียนหนังสือสอดใส่เข้ามาเพื่อเป็นคู่สนทนากับการตีตนอ้างอิงเกี่ยวโยงอยู่กับเฮเกิลและชื่อเมืองมีเนอร์ว่า (Minerva) จนอาจตีความได้ว่ามันเป็นประหนึ่งปากเสียงพูดแทนปรัชญาของเฮเกิล (Hegel, 1770-1831) ดังปรากฏข้อความที่รู้จักกันดีตอนหนึ่งในนิพนธ์เรื่อง *Philosophy of Right* ของเฮเกิลว่า “ปรัชญามาถึงฉากเหตุการณ์เอาเมื่อสายเกินกว่าจะให้คำแนะนำ

สั่งสอนว่าโลกควรจะเป็นเช่นไรแล้วเสมอ ในฐานะ
ความคิด ของโลก มันจะปรากฏขึ้นก็ต่อเมื่อภาวะจริง
สำเร็จรูปเรียบร้อยแล้ว อยู่เท่านั้นแล้ว ภายหลังกระบวนการก่อ
รูปของภาวะจิตเสร็จสิ้นลงแล้ว...เมื่อปรัชญาทาสีเทาทับล
งไปบนสีเทานั้น ชีวิตรูปทรงหนึ่งก็ถึงวัยชราแล้ว สีเทา
ของปรัชญาที่ทาทับลสีเทามีอาจปลุกมันให้หนุ่ม

กระช่มกระชวยขึ้นมาใหม่ เพียงแต่ทำให้มันเป็นที่เข้าใจ
ได้ ด้วยว่านกเค้าแมวแห่งเทพีมีเนอรัวว่าย่อมกางปีกออก
กบโผบินก็ต่อเมื่อย่ำสนธยาแล้วเท่านั้น” อ้างใน เรื่อง
เดียวกัน, น.303.

[20]

Stephen Lukes, “Five Fables about Human Rights,”